

SZEBENYI TAMÁS*

PECSÉTELT KERÁMIA ECSER 7. LELŐHELY SZARMATA TELEPÜLÉSÉRŐL

Maróti Éva nagyobb területet felölelő Pest megyei anyaggyűjtése igen korán felhívta a Barbaricummal foglalkozó kutatás figyelmét a térség gazdag pecsételt kerámiaanyagára.¹ 2013-ban az Üllő 5. lelőhelyről származó edénytöredékeket bemutató tanulmányom azonban a korábbihoz képest jelentősen más képet vázolt fel.² Az Üllő 5. lelőhely leletanyagában elsőként jutott jelentősebb szerep a kónikus aljú tálaknak, amelyeket később Korom Anita a térség szarmata–római kapcsolatrendszerének jellemző edénytípusaként azonosított.³ Továbbá az üllői leletanyag másik nagy csoportját alkotó Drag. 37 típusú tálak feltételezett barbár eredetét, a párhuzamok időközben növekvő száma hitelt érdemlően bizonyítja.⁴ Jelen tanulmányomban Ecsér 7. lelőhely az üllőit is meghaladó nagyságú pecsételt kerámiaanyagát vizsgálom, amely az Aquincum előterében jellegzetes lelettípusokat képviselve újabb adatokkal gazdagíthatja a régió fazekasságának és kereskedelmi kapcsolatainak kutatását.⁵

Ecsér 7. lelőhely feltárását a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának (PMMI) munkatársai 2004 májusa és 2006 júniusa között végezték el az M0-s autópálya nyomvonalához kapcsolódó régészeti kutatások keretében.⁶ Az ásások során a közeli patak árteréből kiemelkedő dombon megnyitott 87 837 m²-es felületen 7920 régészeti jelenséget dokumentáltak.⁷ A rendkívül sűrűn elhelyezkedő objektumok egy része a kelta-, a kora és késő avar korra, valamint az Árpád-korra datálható, a régészeti jelenségek nagyobb része azonban egy többretegű szarmata településhez, illetve az ehhez tartozó 3–4. századi temetőhöz tartozott. A megtelepedés legkorábbi horizontját a publikálók a terra sigillaták alapján a 3. századra, az erre ráhúzódó későbbi telepet, szintén főként a kerámiaanyag (szemcsés kerámia, murgai típusú korsótöredékek) alapján, a 4. század második felére, végére helyezték.⁸ Az előzetes jelentések alapján ezt a késő szarmata települést legkésőbb az 5. század közepéig lakhatták, ezt a lelőhely ólommázas kerámiaanyaga szintén alátámasztja.⁹

A lelőhelyről összesen 57 pecsételt edény 91 töredéke került elő,¹⁰ amelyek kizárólagosan a település objektumaiból származnak. Ez a mennyiség nagyságrendileg megfelel az Üllőről ismert 49 edénynek,¹¹ ám jelentősen

* Szegedi Tudományegyetem BTK Régészeti Tanszék, szebi87@gmail.com

¹ MARÓTI 1985; MARÓTI 1991; MARÓTI 2004.

² SZEBENYI 2013; SZEBENYI et al. 2014.

³ KOROM 2015.

⁴ A pecsételt díszű, félgömbös, festett szarmata tálakkal összefoglalóan Masek Zsófia foglalkozott röviden doktori dolgozatában (MASEK 2018, 191–194).

⁵ Az ünnepi kötet megjelenése alkalmából szeretnék köszönetet mondani Kulcsár Valériának, akihez az elmúlt évtized folyamán hallgatóként, doktoranduszként és az EMIR Szarmata Adatbázisának alkalmazottjaként is bármikor bizalommal fordulhattam. Türelme és segítőkészsége indított el pályámon, és biztos vagyok benne, hogy ezekre az elkövetkező években is számíthatok. Hálával tartozom továbbá B. Tóth Ágnesnek és Vörös Gabriellának is a tőlük kapott számtalan értékes tanácsért az egyetemi éveim során. A leletanyag publikálásának jogát szeretném megköszönni Kulcsár Valériának, aki ásátásvezetőként hívta fel a figyelmem az anyagra. Az ásatási dokumentációért, illetve a feldolgozás során a megfelelő munkakörnyezet biztosításáért szeretnék köszönetet mondani Patay Róbertnek (régész, Ferenczy Múzeumi Centrum) és a ceglédi Kossuth Múzeum (a továbbiakban CKM) munkatársainak. Köszönettel tartozom Masek Zsófiának (MTA BTK RI) és a Sósokuti Kornél–Wilhelm Gábor (régész, Várkapitányság Nonprofit Zrt.; régész, KKJM) szerzőpárosnak, hogy a közöletlen tanulmányaikat a rendelkezésemre bocsátották! A tárgyrajzok és fotók a szerző munkái.

⁶ Az anyaggyűjtés során nem vizsgáltam a 2013–2014 folyamán elvégzett megelőző feltárások leletanyagát. Ezekhez bővebben lásd <<https://archeodatabase.hnm.hu/hu/node/2169>> (a letöltés dátuma: 2019.04.05. 17:43).

⁷ Összehasonlításként Üllő 5–9. lelőhelyen 8750 régészeti jelenség közel 400 000 m²-en szóródott (BATIZI et al. 2006, 42). Ecsér 7. lelőhelyen az intenzív déli településrész késő szarmata objektumai közötti gyakori szuperpozíció mellett tereprendezés nyomait is meg lehetett figyelni (KULCSÁR et al. 2006, 233; TARI–MÉRAI–ROSTA 2007, 196).

⁸ GALLINA et al. 2005, 210–211; KÓVÁRI et al. 2006, 21–22; KULCSÁR et al. 2006, 231–233; TARI–MÉRAI–ROSTA 2007, 194–196.

⁹ OLGYAY–SZEBENYI 2018, 34.

¹⁰ A feldolgozás során több esetben is célszerűnek tűnt a különböző objektumokból származó, de össze nem illő töredékek egy edényhez sorolása. A pecsételt díszek nyilvánvaló egyezései nem igazolnák ezt, hiszen egy műhelyben egy pecsétlővel több edény is készülhetett, azonban utóbbival összhangban az anyagminőség és a metrikus adatok egyezése már relatív biztonsággal mutathatja ki ugyanazon edény töredékeit. A módszert indokolja továbbá a szuperpozíciók nagy száma a lelőhelyen, illetve a megfigyelt planirozási réteg, amely a leletanyag általános keveredését/szóródását eredményezhette.

¹¹ SZEBENYI 2013, 9.

meghaladja mind a Maróti Éva által említett 1–3 töredékes barbaricum átlagot,¹² mind az üllői lelőhelyen kívül ismert legnagyobb, 14 darabot számláló Budapest, XXIII. Soroksár, Vető VII. dűlő lelőhelyről származó leletgyűjtést.¹³ A pecsételték nagy számát csupán részben magyarázhatjuk Pannonia közelségével,¹⁴ hiszen mindössze 19 edény esetében merülhet fel biztonsággal a provinciális eredet, amely az egész leletanyag harmada (33,3%). Az utóbbi csoport meghatározó részét alkotó 12 kónikus aljú tál továbbá megfelel a környékbeli lelőhelyeken tapasztalt mennyiségnek.¹⁵ A pecsételt díszű, szarmata festett kerámia koncentrációjára, ismert műhelykörzetek hiányában, jelenleg szintén nincs magyarázat.¹⁶

2. TIPOLOGIA

A töredékeket a barbaricum pecsételt kerámia kialakulóban lévő kutatási módszertanának megfelelően több csoportra osztva kell tárgyalni.¹⁷ A jelen tanulmányban munkahipotézisként alkalmazott tipológiai rendszer alapját a forma és a díszek elrendezésének együttese adja,¹⁸ amelynek a párhuzamok és az anyagminőség különbségeiből következő feltételezett származási hely ad keretet (B1: barbár gyártmány; R1–2: római importáru).

B1. Félgömbös testű, megvastagodó peremű tálak

A félgömbös tálként meghatározható darabok nagy része a töredékesség miatt nem sorolható további altípusba (Kat. 19., 22., 23., 30., 38., 39., 40., 44., 46., 52., 57.). A Kat. 23. töredék koncentrikus körökből és mellette vonalkázott sorból összeálló motívumpárjához hasonló Pusztaszer, Szárnyékhalmi-dűlők lelőhelyről közölt,¹⁹ a Kat. 46. kételemű díszé talán az egyik Rákóczifalva, Bagi-földekről származó motívumhoz állhat közel.²⁰ A Kat. 32., 51., 54. tételek biztosan lépcsős tagolású edényhez tartozhattak, ez azonban nem elégséges a további tipológiai besorolásukhoz. Külön említésre méltók a jól láthatóan, több sorban tojásfüzérrel pecsételt töredékek (Kat. 25., 28.), amelyek párhuzama vörös festésű, barbár kerámián Rákóczifalva, Bagi-földek lelőhelyéről ismert, hasonlóan kisméretű töredékről.²¹

A tágabb értelemben vett alapformához sorolható ecseri darabok (a lentebb részletezett B1.1b altípus kivételével) nagyfokú hasonlóságot mutatnak az alaptulajdonságaikban. Az általánosan keményre égetett edények közös jellemzője az alapanyag magas homoktartalma, a közepes szemcseméret gyakori megjelenése,²² továbbá ezek következményeként az érdes tapintású, durva felület. Az edények 63,3%-a gazdag az akár a finom kavics mérettartományt is elérő szennyeződésekben, amelyek gyakran a festett felület alatt is kidomborodnak (például Kat. 35.).²³

A motívumkincs altípusoknál részletezett tendenciái mellett a félgömbös tálaknál általános gyakorlat a tojásfüzér-pecsételés alkalmazása, kizárólagosan a Kat. 21. esetében bizonyítható a teljes dísz ismeretében a tojásfríz mellőzése. A leggyakoribb motívumvariációt az Ic1 típus képviseli,²⁴ amely a többi lelőhely anyagában is domináns.²⁵ A szarmata Barbaricum további lelőhelyeivel összehasonlítva csupán kisebb eltérések figyelhetők meg. Legszembetűnőbb az Üllő 5. lelőhely leletanyagára jellemző második leggyakoribb fogaskerek-motívum (IIa–c) hiánya, ez Ecseren egyetlen esetben tűnik fel (Kat. 46.), a tojásfüzért helyettesítő funkcióban pedig nem alkalmazták.²⁶

¹² MARÓTI 2004, 215.

¹³ KOROM 2015, 179–184.

¹⁴ A lelőhely GPS koordináták szerinti helyzete: 47.432120667518, 19.331870041773. Forrásként lásd <<https://archeodatabase.hnm.hu/hu/node/2169>> (a letöltés dátuma: 2019.04.05. 20:19). Az egykori település így körülbelül 23,5 km-re esik a XIII. Rákos-patak torkolata (I.), illetve körülbelül 22 km-re az V. Eskü tér/Marcius 15. tér (II.) lelőhelyek bal parti római erődjeihez (a feloldásokhoz lásd Nagy 2018, 1. kép).

¹⁵ A legnagyobb esetszámmal lásd: Üllő 5. lelőhely: 12 darab (SZEKENYI 2013, 18); Budapest, XXIII. Soroksár, Vető VII. dűlő: 9 darab (KOROM 2015, 181); Budapest, XVII. Péceli út: 8 darab (KOROM 2015, 180).

¹⁶ Az ismert műhelyek hiányát már a legkorábbi témával foglalkozó irodalom is említi (GABLER–VADAY 1986, 63; VADAY 1989, 170).

¹⁷ A pecsételt kerámia felosztásának alapelveihez lásd SÓSKUTI 2010, 178.

¹⁸ A nagyfokú hasonlóság miatt célszerű volt az Üllő 5. lelőhely esetében alkalmazott tipológiai rendszer megtartása a motívumkincs esetében [11–12. tábla], az edényformák korábbi felosztását azonban az újabb leletanyag nem igazolta [9–10. tábla] (SZEKENYI 2013, 16–18).

¹⁹ SÓSKUTI 2010, 179, 3. kép 14.

²⁰ MASEK 2018, 104. kép. Mind az ecseri, mind a rákócziföldeki darab elhelyezkedése és kialakítása a B1.1a alcsoportra jellemző „medalionra” utalhat. Hasonló a törökszentmiklósi edény hasán látható (VADAY 1989, 280, Taf. 122. 8).

²¹ MASEK 2018, 104. kép.

²² A Fitzpatrick-diagram alapján megállapított szóródás szerinti értékek átlaga 8,7. Az esetek 56,6%-ában a középszemcsés homok dominál.

²³ A szennyeződések közül abszolút elkülönítik a barbár termékeket a barna/fekete árnyalataiban megfigyelhető vasoxidos zárványok.

²⁴ Összesen 34 esetben figyelhető meg a dísz, az Ic1 típus 15 alkalommal szerepel (44,1%).

²⁵ Üllő 5. lelőhelyen 18 tojásfüzérből 12-öt ilyen elemek alkottak (66,6%) (SZEKENYI 2013, 13), Rákóczifalva–Bagi-földek lelőhelyen nyolc töredékből négyen biztos ez a variáns látható (50%) (MASEK 2018, 104. kép).

²⁶ SZEKENYI 2013, 14, 7. tábla.

B1.1. Terra sigillata-imitációk

A tárgyalt leletanyag leggazdagabban díszített részét képviselik a terra sigillata-imitációk, melyek díszítésmódjuk és anyagminőségük alapján két altípusba sorolhatók: B1.1a (Kat. 20., 35.) és B1.1b (Kat. 7., 24., 29., 33.).

A B1.1a alcsoport töredékeit sötétvörös, utólag simított bevonatuk mellett díszítésük stílusa is összeköti: a felülről tojásfüzérrel határolt díszmezőt váltakozó motívumok alkotják.²⁷

A B1.1b csoportba tartozó töredékek anyagukban jellemzően nagy mennyiségű, középszemcsésnél nagyobb mérettartományba eső homokot tartalmaznak, tapintásuk igen durva.²⁸ Szintén jellemzőjük a rétegesen égett törésfelület, amelynél a szendvicsszerkezetben a falmag szürke árnyalatú. Díszítésükben talán egyszerűbbek a B1.1a altípusnál, a díszmező a két vizsgálható esetben ugyanazon elemet ismétli.²⁹

Az edényforma, a motívumkincs és a díszek elrendezésének következetessége egyaránt a Drag. 37 terra sigillatákat idézi.³⁰ Maróti Éva az 1. század vége–3. század első fele közé datálható, Pest megyei provinciális pecsételt kerámia eredete kapcsán hasonló folyamatot feltételez, amely során az edényformák és a pecsétek mellett a díszek elrendezése is főként a 2. századi terra sigillata edényeket követi.³¹ Az utóbbi gondolatmenet alapján a szarmata Barbaricum késő szarmata korra keltezhető pecsételtjeinek előképeit a 3. századi terra sigillata anyagban kell keresni a későbbiekben.

B1.2. Több sávban pecsételt félgömbös tálak

Díszítésük elrendezésében a B1.1. csoporttal rokoníthatók, azonban lényegesen egyszerűbb kialakításúak. Az egyik edény esetében az oldal horonnyal tagolt (Kat. 4.), a másik pontos formája a töredékesség miatt nem határozható meg (Kat. 12.).³²

A barbár gyártmányú pecsételt edények egymáshoz viszonyított kronológiai helyzete, illetve a konkrét műhelyek termékkínálatának ismerete hiányában egyelőre kérdéses, hogy milyen viszony lehet a B1.1–1.3. csoportok között. Munkahipotézisként feltételezhető egy egyszerűsödési folyamat, amelyben a B1.1. típus a terra sigillata edények közvetlen másolataiként értelmezhető, majd a B1.2. és B1.3. csoport tagjaira már a jellemző elemek csak részleteiben öröklődnek át, vagy jelképesen más technológiával készült díszsel cserélődnek fel.³³ Ellenérvként említhető, hogy például a B1.1. típus egyik fontos elemeként megjelenő lépcsős tagolás a szarmata fazekasság kedvelt fogása is, így nem csak a terra sigillata előképekhez kapcsolható közvetlenül.³⁴ A kérdést csak a barbár pecsételt kerámia belső kronológiájának pontosítása válaszolhatja meg.

B1.3. Egy sávban pecsételt félgömbös tálak

Edényformák tekintetében nem alakítható ki egységes kép, elkülöníthetők azonban biztosan tagolt oldalú (Kat. 6., 21.), illetve tagolatlan darabok (Kat. 16., 41., 48., 55.). Több edény esetében még az alapos vizsgálat után is kérdéses, hogy szándékos tagolás vagy mélyebb simítás/korongolásnyom látható-e rajtuk (Kat. 1., 8., 31.). Lépcsősen tagolt oldalú tál lehet a Kat. 9. tétel.³⁵

²⁷ Díszítésmódjukban hasonló edények a következő lelőhelyekről ismertek: Kiskundorozsma, Nagyszék II. (BÁRKÁNYI et al. 2003, 262; SZALONTAI-TÓTH 2003, 10. kép); Törökszentmiklós, Lenin utca 43. (VADAY 1989, 280, Taf. 122. 8). Feltételezen talán ide sorolható a Budapest XXIII, Soroksár Vető VIII. dülő lelőhelyről származó töredék (KOROM 2015, 184, 1. kép 9).

²⁸ A Fitzpatrick-diagram szerint megállapított értékek átlaga esetükben 15.

²⁹ A Kat. 33. tétel közeli párhuzama említhető Budapest XXIII, Soroksár Vető VIII. dülő lelőhelyről (KOROM 2015, 184, 1. kép 10).

³⁰ Sósuti Kornél és Wilhelm Gábor Felgyő–Kettőshalmi-dülő és Kiskundorozsma, Nagyszék II. lelőhelyek pecsételt kerámiajának elemzése közben vetették fel, hogy a barbaricum edények elsődlegesen a terra sigillaták utánzatai, nem pedig a provinciális áruké (Sósuti K. – Sz. Wilhelm G.: *Császárkori pecsételt kerámiák a Kárpát-medencei szarmata Barbaricumban*. Konferenciaelőadás – Fiala Római Koros Régészek II. Konferenciája. Visegrád 2007).

³¹ MARÓTI 1985, 125.

³² A típus tagolatlan változata Üllőről közölt, amelyen a díszek elrendezése mellett az egyszerű kivitelű motívumok is igen hasonlóak (SZEKENYI 2013, 1. tábla 1).

³³ Hasonlóan a Dressel 24/Zest 90. amphorák barbár másolatai között is megfigyelhetők a római darabokat másoló, illetve a korábbi funkcióval összeforrvá, a forma bizonyos elemeit már korsó mérettartományban magukon hordozó darabok (SZEKENYI 2017, 332).

³⁴ Példaként lásd VADAY 1989, Abb. 40.

³⁵ Bizonyíthatóan egysoros pecsétléssel ritkább az edényforma, szintén tagolatlan tojástagokkal Pusztaszer–Csöngölei oldal II. (BALOGH-LŐRINCZY 2010, 11, 13. kép 1) és Nagymágocsról, Lászlótelek, Szamosközi-tanya lelőhelyről (PÁRDUZ 1950, 41, CXXIV. tábla 23) ismertek. Fogaskerék-motívummal Üllő 5. lelőhelyről közölt ilyen töredék (SZEKENYI 2013, 3. tábla 3).

Rendkívüli jelentőségű a Kat. 21. számú edénytöredék, hiszen tökéletes párhuzama ismert a Budapest, XVII. Péceli út lelőhelyről.³⁶ A sekélyebben pecsételt, töredékes üllői motívumot³⁷ feltételesen ide sorolva, elsőként azonosítható közös pecsétlővel készült barbár termék a szarmata Barbaricumban, amelyek közül kettő biztosan ugyanolyan módon horonnyal tagolt edényen látható. A három egymáshoz igen közeli, ugyanazon földrajzi régióban (körülbelül 10 km-es körzetben) szóródó lelőhely talán az első releváns információt biztosítja a vörös festésű pecsételt kerámiát gyártó műhelykörzetek lokalizálásához.

R1. Provinciális eredetű félgömbös testű, megvastagodó peremű tálak

A római eredetű félgömbös edényeket két kevésbé jellegzetes darab képviseli: Kat. 10., 17. Az üllői pecsételt kerámiaanyaghoz hasonlóan a félgömbös tálforma a római töredékek között itt is messze alulreprezentált.³⁸ Szintén a regionális jelenség benyomását erősíti, ha az arányokat a Barbaricum többi lelőhelyével is összevetjük.³⁹ A kónikus aljú tálak dominanciája Üllő 5., Ecser 7., illetve a Pesti-síkság lelőhelyei esetében is azt mutatja, hogy a kónikus hasú pecsételt nem csupán jellegzetes típusát képviselik az Aquincum előterében előforduló importedényeknek, hanem az ezeket gyártó műhelyek kiszorították piacukról a többi pecsételt kerámiát gyártó műhelyt.

R2. Kónikus aljú tálak

A környékbeli lelőhelyekkel ellentétben kizárólagosan oxidált égetésű darabok kerültek elő Ecseren.⁴⁰ Tipológiai besorolásuk alapja egyelőre csupán a motívumkombinációk figyelembevételével történhet: R2.1.: fordított S alak és rozetta kombinációja (Kat. 26., 27., 47.); R2.2.: pálcátag és rozetta együttese (Kat. 43., 50.); R2.3.: csak térkitöltő motívumokkal díszítettek (Kat. 34.). Teljes díszítésük nem rekonstruálható, de stilizált levélmotívumuk alapján bizonyosan egy csoportot alkot a Kat. 14. és 56. töredék is. A Kat. 2., 3., 36., 37. darabok kónikus aljú edényekhez tartoznak, de típusba nem sorolhatók.

A profilok az R2.1. típusnál mutatják a legnagyobb következetességet, ami összhangban van a Korom Anita által a Pesti-síkság anyagában megfigyelt 1. csoporttal (rozetta bibével és fordított S motívummal).⁴¹ A csoport téglavörös darabjainak jellemzője, hogy az oldalfal vagy függőleges vagy befelé irányított. A kónikus aljú tálak eddigi legegységesebb csoportját alkotják.⁴² Az R2.2. típus a Korom Anita által felállított 7. csoporttal mutat hasonlóságot, bár a Kat. 43. innen származó párhuzama redukált égetésű.⁴³ Az R2.3. csoportba tartozó töredék más lelőhelyekről is ismert dísz ellenére a motívumok hasonló kombinációja eddig analógia nélküli.

Az edényformától és a díszítéstől függetlenül igen nagy egységességet mutat az anyagminőségük: nyers szintű a téglavörös és a világosbarna árnyalatai között változik (5YR 6/8–7.5YR 7/6), anyagukban a közepes mennyiségű finom homok mellett általában kevés nagyobb mézzárvány figyelhető meg.⁴⁴ Keményre égetettek, de általánosan púderes tapintású a felületük. Égetésükre jellemző, hogy a törésfelület felszín felőli része vékony sávban világosabb. Két töredék kivételével minden esetben narancs/narancsvörös/barna agyagmáz fedi a külső és a belső felületet egyaránt.

³⁶ KOROM 2015, 183, 1. kép 5, 13. kép 4.

³⁷ SZEBENYI 2013, 15, 6. tábla 3.

³⁸ Ecser 7. esetében 12 kónikus aljú tálra két félgömbös, Üllő 5. esetében szintén 12 kónikus edényre talán egy félgömbös darab (SZEBENYI 2013), Duankeszi–Alagi major lelőhelyen két kónikus aljúra egy félgömbös jut (MARÓTI 2004, 213).

³⁹ A dél-alföldi leletanyagban a római eredetű pecsételt kerámia kizárólagosan félgömbös tálaból áll össze. Legnagyobb ilyen leletegyüttesként lásd Felgyő–Kettőshalmi-dűlőt (SÓSKUTI–WILHELM 2014, 71–72, 5. kép, 6. kép 1–2).

⁴⁰ A párhuzamok igen változó képet mutatnak az oxidált és redukált égetésű tálak arányában (az arányszámokat lásd az utóbbi sorrendben): Budapest, XXIII. Soroksár, Vető VII. dűlő: 7:2; Budapest, XVII. Péceli út: 3:5; Üllő 5. lelőhely: 8:4 (KOROM 2015, 179–183).

⁴¹ KOROM 2015, 169, 8. kép 1.

⁴² Mindez igazolja Korom Anita megállapítását, miszerint ugyanazon műhely termékei lehetnek (KOROM 2015, 172).

⁴³ KOROM 2015, 8. kép 7.

⁴⁴ Ecser 7. lelőhely esetében kizárólagosan makroszkópos vizsgálatra volt lehetőség, azonban a megfigyelések az üllői archeometria karbonátos/homokos jellegére vonatkozó eredményeket tükrözhetik vissza (SZEBENYI et al. 2014, 44–45, 6. ábra). Hasonlóan a kónikus aljú tálak karbonátos jellegét hangsúlyozzák a Pesti-síkság edényein végzett mérések is (KOROM 2015, 10. kép 3).

Ritka edénytípusok

Az Ecsér 7. lelőhelyről származó pecsételt kerámia kisebb hányadát (15,7%) az előző két csoportba nem sorolható, egyedi típusokat képviselő töredékek adják (Kat. 5., 11., 13., 15., 18., 42., 45., 49., 53.).

A Kat. 11. számú darab anyagában és díszítésmódjában is eltér a többi pecsételt töredéktől. Legjobb párhuzamai Intercisa késői római pecsételt kerámiájából idézhetők.⁴⁵ Szintén római importból származnak a Kat. 5., 13. és 42. tételek. A Kat. 5. esetében a pecsételt díszekkel szemben a belső oldalon erőteljes ellenoldali benyomódások láthatók, amely a provinciális pecsételt edények jellemzője az ecséri leletanyagban.⁴⁶

Anyagminősége és jellegzetes sávosan simított felülete alapján biztosan szarmata gyártmány a Kat. 49. számú válltöredék. A szarmata Barbaricum területéről csupán Szeged–Kiskundorozsma, Tóth János dombja lelőhelyéről ismert a félgömbös tálformától eltérő barbár pecsételt termék (hombár válltöredéke).⁴⁷ Több szempontból is rontott terméként értelmezhető a Kat. 45. tétel, amelyen a különböző mélységű, egymásba pecsételt motívumok láthatóan nem ismétlődnek a hastöredéken.⁴⁸ Az edény párhuzamaiként kezelhető meredek falú, többszörösen bordákkal tagolt edényforma az oxidált égetésű ecséri szarmata kerámián belül több méretvariációban is képviselteti magát. A Kat. 15., 18. töredékek korszak nyakából származhatnak, a pecsételt motívumok és a metrikus adatok alapján feltételelesen egy edény töredékeinek is tarthatók.

3. ÖSSZEGRÖZÉS

A töredékek keltezésére a lelőhely sajátosságai miatt a párhuzamok felhasználása tűnik a legcélszerűbbnek. A szarmata festett kerámiának Vaday Andrea két horizontját határozta meg,⁴⁹ melyek közül a vonatkozó ecséri töredékek (B1 és altípusai, illetve Kat. 45.) nagy része biztosan a későbbihez sorolható a festés és a felület utólagos simításának együttes jelenléte miatt.⁵⁰ A korábban idézett analógiák szintén a késő szarmata korra kelteznek az edényeket: a Pestisíkság lelőhelyein a B1 típus variánsai általánosan a szemcsés kerámiával datálhatók, feltehetően az 5. század elejéig lakott települések kései fázisaiból származnak;⁵¹ a Pusztaszertől Algyőig tartó gázszállító vezeték lelőhelyeiről előkerült darabok mindegyike 4–5. századi környezetből ismert;⁵² Rákóczi-falva, Bagi-földek lelőhelyen a megtelepedés felső kronológiai határa a D₂–D₂/D₃ periódus.⁵³

A kónikus aljú tálak időrendi besorolását a vizsgált leletanyag sem pontosíthatja a Korom Anita által említett 3–4. századi kontextusoknál.⁵⁴ A kérdésben az üllői pecsételt anyag jellemző területi szóródása azonban újabb adatot szolgáltat: a kónikus aljú tálakhoz tartozó töredékek a település déli részén, zártabb egységben kerültek felszínre 200–240 közé datálható kísérőleletekkel.⁵⁵ Ez a déli (S jelzésű) területi egység lehet a korábbi településrész, amit a terra sigillaták koncentrációja is igazolni látszik.⁵⁶ Utóbbi körülmény a Korom Anita által feltételezett rövidebb ideig működő műhely elméletét erősíti.⁵⁷ A Kat. 49. tétel kora az intercisai párhuzamokat elfogadva a 4. századra tehető,⁵⁸ ami így tovább árnyalja a „késő antik” kereskedelmi fázis kapcsolatrendszerét.

Ecsér 7. lelőhelyen a korábban már említett planirozási réteg és a szuperpozíciós helyzetek példátlan gyakorisága miatt kérdéses a területi szóródás és a kísérőleletek vizsgálatának eredményessége. A több pecsételt töredéket tartalmazó objektumokban (278., 4842., 4912., 7755. obj.) a párhuzamok alapján elkülönülő B1 és R2 csoportba tartozó edények vegyesen fordulnak elő. Hasonlóan kevert a helyzet a 4837., illetve az ezt vágó 4842. objektum esetében: az előbbi kónikus aljú edényt (Kat. 36.), az utóbbi pedig félgömbös edény részletét (Kat. 38.) és talán egy másik kónikus aljú tál töredékét (Kat. 37.) tartalmazta, amelyet a korábbi objektumból forgathattak vissza. A

⁴⁵ SALAMON 1969, 53–60, Abb. 2. 1. Maróti Éva a későbbiekben az egyik, Salamon Ágnes által az edénytípus tagjaként bemutatott, százhalmobattai darabot 3. századi feltöltésből származóként közli újra (MARÓTI 1985, 118, XIII. tábla 5).

⁴⁶ A technológiáról, illetve az ellenoldali benyomódásokkal együtt járó ujjlenyomatokról beszámol a szakirodalom is: KOROM 2015, 168. Szarmata festett kerámián még a vékonyabb falú darabokon sem figyelhető meg hasonló.

⁴⁷ SÓSKUTI 2010, 179, 3. kép 8–9.

⁴⁸ Szintén rontott pecsételt díszrel ellátott töredék ismert Üllő 5. lelőhelyéről (SZEKENYI 2013, 44. lábjegyzet).

⁴⁹ VADAY–HORVÁTH 1999, 183, 186, 188.

⁵⁰ 35 festett szarmata fazekastermék közül 17 felületén egyértelmű az utólagos simítás nyoma (48,5%).

⁵¹ KOROM 2015, 168.

⁵² SÓSKUTI 2010, 2. táblázat.

⁵³ MASEK 2012, 55.

⁵⁴ KOROM 2015, 177–178.

⁵⁵ SZEKENYI 2010.

⁵⁶ A terra sigillata töredékek 98%-a ezen a területen szóródott (KULCSÁR–MÉRAI 2011, 62–63).

⁵⁷ KOROM 2015, 179.

⁵⁸ SALAMON 1969, 60.

szuperpozíciótól mentes zárt objektumok leletanyagában a szarmata festett kerámia és a szemcsés kerámia rendszeresen együtt fordul elő.⁵⁹

A provinciális eredetű leletanyag származására vonatkozóan a közeli Aquincum tűnik a legvalószínűbbnek. A Pesti-síkság kónikus aljú tálainak archeometriai vizsgálata több ponton is az aquincumi eredményekkel mutatott egyezést.⁶⁰ A típusba tartozó üllői edények eltérő eredményei jelenleg nem értelmezhetők, ennek ellenére a régészeti módszerek az R2 csoport tagjainak egyértelmű rokonságát mutatják a térségben. Az ecseri ólomázás kerámia korábban szintén a település ilyen irányú kapcsolatrendszerére utal.⁶¹

Összességében az Ecsér 7. lelőhelyről származó pecsételt töredékek megfelelnek az Aquincum előteréből eddig megismert képnek. Az edénytípusok és a motívumkincs fentebb is említett egyedi vonásai leghatékonyabban csak a teljes szarmata Barbaricum pecsételt edényeinek összefüggésében értelmezhetők. Ez a feldolgozás a növekvő darabszámok miatt is időszerűvé válik, hiszen a most közölt ecseri 57 edény, illetve az Üllő 5. lelőhelyről ismertetett 49 edény⁶² mellett a szakirodalom további 92 edényt tart számon szarmata környezetből.⁶³ Az így elérhető összesen 198 edény már elegendő lehet egy alapvető megkezdéséhez, amely az edények provinciális eredetű csoportjában kijelölheti az import főbb irányait, a helyi gyártású darabok között pedig stílusokat, edénytípusokat, szerencsés esetben megközelítőlegesen műhelykörzeteket határozhat meg.

KATALÓGUS⁶⁴

1. Ltsz.: 2007.9.89.18. (132. obj.) [1. tábla 1a–b]

Vörösesbarna (7.5YR 5/8), kemény, egyenletesen égett, a kopott részeken érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál töredékei (3 darab) (B1.3). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (5%). Erősen kopott, egyenletesen fedő, vörös festéssel, belső felületén simítás egyértelmű nyomaival.

Pecsételt dísz: a magasság felénél szabálytalan sorban, főként balra dőlő tojástagok (I.c1).

Pátm.: 16 cm, fv.: 0,6–0,9 cm.

2. Ltsz.: 2007.9.114.1. (166. obj.) [1. tábla 2]

Sötét téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, kónikus aljú tál peremtöredéke (R2.2). Anyagában finomszemcsés homokkal (10%) és nagyon kevés finomszemcsés mészzárvánnyal. Nagyrészt lepattogzott, fényes, halvány narancsszínű agyagmáz maradékával a perem alatti mélyedésben.

Pecsételt dísz: feltehetően a díszmező közepéről osztott pálcátág részlete (VIII.a1).

Pátm.: 20 cm, fv.: 0,6–0,9 cm.

3. Ltsz.: 2007.9.117.78. (169. obj.) [1. tábla 3]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, kónikus aljú tál peremtöredéke (R2?). Anyagában főként finomszemcsés, nagyon kevés közepszemcsés homokkal (5%) és kevés közepszemcsés mészzárvánnyal. Bevonat vagy felületkezelés nem figyelhető meg rajta.

Pecsételt dísz: kicsivel a perem alatt nem meghatározható motívum részlete (VII.?).

Pátm.: 22 cm, fv.: 0,5–0,6 cm.

4. Ltsz.: 2007.9.173.63. (252. obj.), 2007.9.845.7. (1209. obj.), 2007.9.3120.368. (4495. obj.) [1. tábla 4a–c]

Vörösesbarna (5YR 6/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), a kopott részeken érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál töredékei (3 darab) (B1.2). Anyagában főként közepszemcsés,

⁵⁹ A szemcsés kerámiatípus gyártása Üllő 5–9. lelőhelyén már a 3. század végén, 4. század elején is megkezdődhetett (KULCSÁR–MÉRAI 2011, 63)

⁶⁰ KOROM 2015, 177, 10. kép 2–3.

⁶¹ OLGYAY–SZEBENYI 2018, 34–35.

⁶² SZEBENYI 2013, 9.

⁶³ A szarmata Barbaricum pecsételt kerámiájának legutóbbi összesítő katalógusát lásd KOROM 2015, 16. jegyzet, 11. kép.

⁶⁴ A bemutatott leletanyag a CKM raktártelepén (2700 Cegléd, Alszegei út 7.) található meg a feltüntetett leltári számok alatt. A méretek utáni < jelzés hiányos méretre utal. A leletanyag feldolgozása során makroszkópos megfigyelésekre hagyatkoztam, az aquincumi *macellum* kerámiaanyagának feldolgozása alatt követett módszertant vettem alapul (a további szakirodalommal együtt lásd LÁNG–NAGY–VÁMOS 2014, 39–40). Ennek megfelelően a szín megnevezése után zárójelben a Munsell színskála szerinti meghatározás (*Munsell Soil Color Charts 1994 Revised Edition* alapján), míg a homok mennyiségénél a Fitzpatrick-diagram szerepel. A szakterminológia használatában Vámos Péter doktori dolgozatához igazodtam (VÁMOS 2014).

kevesebb nagyszemcsés homokkal (5%) és kevés durvaszemcsés mészzárvánnyal. Egyenletesen fedő, vörös festéssel és simítás nyomaival.

Pecsetelt dísz: 1. sor: a magasság felénél, kicsivel a horony alatt jobbra dőlő tojástagok (I.b3); 2. sor: a magasság alsó harmadában kételemű girland (IX.a1), az elemek külön történő pecsétlését az összetett díszek közti különbségek igazolják.

Pátm.: 19 cm, fv.: 0,6–0,9 cm.

5. Ltsz.: 2007.9.185.50. (278. obj.), 2007.9.1537.38. (2264. obj.) [2. tábla 1; 14. tábla 1]

Világosbarna (7.5YR 6/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag a külső felülettel azonos színű, a széleken vörösebb), sima felületű, erősen tagolt oldalú, a hasnál megtörő tál perem- és oldaltöredéke (2 darab). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (5%), több kavics mérettartományba eső mészzárvánnyal és nagyon kevés közepszemcsés szennyeződéssel. A peremen vörös, a hason narancsszínű lepattogzott agyagmázzal. A hastöredék a teljes felületén másodlagosan égett. Egykorú javításra utaló másodlagos furattal.

Pecsetelt dísz: a magasság felétől a talp irányába, legalább három szabálytalan sorban, sűrűn pecsetelt (több helyen egymásba nyomott), jobbra dőlő „kifli” alakú díszek (VI.c1). Erőteljes ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 23 cm, fv.: 0,4–0,6 cm.

6. Ltsz.: 2007.9.185.51–54. (278. obj.) [2. tábla 3]

Vörösbarna (7.5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál töredéke (B1.3). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (10%) és sok durvaszemcsés szennyeződéssel. Kopott, egyenletesen fedő, kívül narancsszínű, belül sötétvörös festéssel és simítás nyomaival.

Pecsetelt dísz: a magasság felénél, kicsivel a horony alatt, szabálytalan sorban, ritkásan pecsetelt tojástagok (I.b4).

Pátm.: 16 cm, fv.: 0,5–0,6 cm.

7. Ltsz.: 2007.9.263.4. (395. obj.) [8. tábla 1]

Vörösbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, félgömbös tál oldaltöredéke (B1.1b). Anyagában közepszemcsés homokkal (10%). Erősen kopott, bevonat vagy felületkezelés nem látszik rajta.

Pecsetelt dísz: az oldalt tagoló lépcső alatt szabálytalan sorban tojástagok részletei (I.c1).

Fv.: 0,8 cm.

8. Ltsz.: 2007.9.317.15–16. (460. obj.) [2. tábla 4]

Vörösbarna (5YR 6/8), puha, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, vörös falmaggal), sima felületű (a kopott részen kissé púderes), félgömbös testű tál oldaltöredékei (2 db) (B1.3). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (10%), a finom kavics mérettartományba eső mészzárvánnyal és kevés durvaszemcsés szennyeződéssel. Kívül egyenletesen fedő, fényes, narancsvörös festéssel, simítás nyomával, belül fényes, vörös festéssel.

Pecsetelt dísz: az ívelődő hason, feltehetően az edény alsó harmadában, szabálytalan sorban, sűrűn pecsetelt tojástagok (I.c1).

Fv.: 0,5–1 cm.

9. Ltsz.: 2007.9.332.1. (478. obj.) [2. tábla 5]

Vörösbarna (5YR 6/3), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál perem- és oldaltöredékei (3 db) (B1.3). Anyagában közepszemcsés homokkal (10%) és kevés a finom kavics mérettartományba eső szennyeződéssel. Lepattogzott, fényes, narancsvörös bevonattal.

Pecsetelt dísz: a magasság alsó harmadában, kicsivel a lépcsős tagolás alatt kissé balra dőlő tojástagok (I.a1).

Pátm.: 15 cm, fv.: 0,4–0,8 cm.

10. Ltsz.: 2007.9.484.10. (694. obj.) [2. tábla 7]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag vékony sávban világosabb árnyalatú), a kopott részeken púderes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál töredéke (R1). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (10%), kevés közepszemcsés mészzárvánnyal, illetve nagyon kevés finom kavics mérettartományba eső szennyeződéssel. Lepattogzott, egyenletesen fedő, narancsvörös bevonattal, egykorú javításra utaló másodlagos furattal.

Pecsetelt dísz: a magasság felénél, a horony alatt induló két szabálytalan sorban, sűrűn pecsetelt, főként jobbra dőlő, a megszokottól ellentétes helyzetben álló tojástagok (I.b6).

Pátm.: 20 cm, fv.: 0,5–0,7 cm.

11. Ltsz.: 2007.9.823.1. (1181. obj.), 2007.9.2713.38. (3945. obj.), 2007.9.4257.3. (6032. obj.) [1. tábla 5; 14. tábla 6] Szürkésbarna (10YR 6/6), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, a hasánál élesen megtörő, kisméretű tál oldaltöredékei (3 db). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (5%). Bevonat nem figyelhető meg. Mindhárom töredék erősen másodlagosan égett.

Pecsételt dísz: 1. sor: az oldal egyenes szakaszán szabályos sorban főként balra dőlő levél motívumok (IV.c1); 2. sor: a has törésvonalában főként jobbra dőlő tagolt motívumok (VI.d1); 3. sor: az ívelődő hason tagolt motívum részlete (VI.d2).

Hátm.: 12 cm, fv.: 0,7 cm.

12. Ltsz.: 2007.9.927.37–40. (1361. obj.), 2007.9.1046.25. (1528. obj.) [3. tábla 5a–d]

Téglasszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, a kopott részeken púderes tapintású, félgömbös testű tál oldaltöredékei (5 db) (B1.2). Anyagában nagy mennyiségű finom- és közepszemcsés homokkal (20%), kevés finom kavics mérettartományba eső mészzárvánnyal, illetve kevés nagyszemcsés szennyeződéssel. Halvány narancsvörös festéssel és a simítás jól látható nyomaival.

Pecsételt dísz: 1. sor: feltehetően a magasság fele tájkán meghatározhatatlan motívum részlete (I.?); 2. sor: a magasság alsó harmadában, szabálytalan sorban (egy helyen egymásba pecsétlés is látható) egyszerű girland (IX.a2).⁶⁵ Fv.: 0,7–1,3 cm.

13. Ltsz.: 2007.9.946.28. (1393. obj.) [2. tábla 2; 14. tábla 4]

Kívül világos téglaszínű (7.5YR 6/8), belül vörös (5YR 6/8), puha, egyenletesen égett (a belső felület felé eső rész vékony rétegben sötétebb), púderes tapintású, tagolt oldalú tál peremtöredéke. Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (5%) és több finom kavics mérettartományt is elérő mészzárvánnyal. Lepattogzott, kisebb felületeken fényes, vörös agyagmázzal.

Pecsételt dísz: a falat tagoló horony alatt kicsivel meghatározhatatlan motívum felső része (IV.?).

Pátm.: 20 cm, fv.: 0,6–0,8 cm.

14. Ltsz.: 2007.9.954.4. (1402. obj.) [3. tábla 4]

Téglasszínű (5YR 6/8), puha, egyenletesen égett, erősen púderes tapintású, kónikus aljú tál nagyméretű töredéke a kissé profilált talppal (R2?). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%). Az erősen kopott felületen nem figyelhető meg bevonat vagy felületkezelés nyoma. Egykorú javításra utaló másodlagos furattal.

Pecsételt dísz: a díszmező alsó felében, erősen kopott, balra dőlő levél motívum (IV.d1). Ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 6,7 cm, m.: 9,8 cm<, fv.: 0,5–0,7 cm.

15. Ltsz.: 2007.9.1011.5. (1480. obj.) [3. tábla 3]

Halvány téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett (a másodlagosan égett részen szendvicsszerkezettel), sima felületű, feltehetően korsó tagolt vállához tartozó töredék. Anyagában közepszemcsés homokkal (5%). Bevonat nélküli, kisebb részen a simítás nyomával. Szinte teljes felületén másodlagosan égett.

Pecsételt dísz: kicsivel a horonypár alatt mélyen bepecsételt tojástag részlete (I.a3).

Fv.: 0,5–0,7 cm.

16. Ltsz.: 2007.9.1019.12. (1493. obj.) [3. tábla 1; 13. tábla 1]

Vörösesbarna (7.5YR 5/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű, talpkorongos, vékony falú tálka (teljes profilú, kiegészített) (B1.3). Anyagában közepszemcsés homokkal (2%) és nagyon kevés közepszemcsés szennyeződéssel. Kopott, fényes, narancsvörös festéssel, simítás nyoma nem látszik.

Pecsételt dísz: a magasság felénél, szabálytalan sorban, sűrűn pecsételt (legalább egy helyen egymásba is nyomott), változóan mindkét irányba dőlő, nagyon sekély tojástagok (I.b5).

Pátm.: 9,8 cm, fátm.: 4,1 cm, m.: 5,7 cm, fv.: 0,5 cm.

17. Ltsz.: 2007.9.1064.53–55. (1556. obj.) [4. tábla 6]

Sötét téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű (a kopott felületeken világosabb, púderes tapintású), félgömbös testű, megvastagodó peremű tál perem-, oldal- és fenéktöredéke (3 db) (R1). Anyagában

⁶⁵ A kisebbik ide tartozó oldaltöredéken [3. tábla 5a] figyelhető meg egy további motívum részlete (IX.?), amely esetében kérdéses, hogy sekélyen bepecsételt önálló motívumról, vagy a többi töredéken is látható IX.a2 dísz részletéről és a festés előtti sérülésről lehet-e szó. A díszek megfigyelt elrendezése alapján utóbbi tűnik valószínűbbnek.

finomszemcsés homokkal (5%) és kevés közepszemcsés mészzárvánnyal. Kopott, lepattogzott narancsvörös agyag-mázzal, amely a peremen sötétebb árnyalatú. Egykorú javításra utaló másodlagos furat részletével.

Pecsetelt dísz: az ívelődő hason mélyen bepecsételt, koncentrikus körökkel lezárt, több elemű girland részlete (IX.d1).
Pátm.: 22 cm, fátm.: 10 cm, fv.: 0,6–0,7 cm.

18. Ltsz.: 2007.9.1261.214. (1852. obj.) [3. tábla 2; 13. tábla 2]

Halvány téglaszínű (5YR 5/6), kívül foltosra égett, kemény, egyenletesen égett (a másodlagosan égett részen szendvicsszerkezettel), sima felületű korsó erősen tagolt vállának töredéke. Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (5%) és nagyon kevés közepszemcsés mészzárvánnyal. Bevonat nélküli, kívül a simítás nyomával.

Pecsetelt dísz: a horonypárok között, eredetileg feltehetően a vállon, szabályos sorban, mélyen bepecsételt tojástagok (I.a3).

Hátm.: 16 cm, fv.: 0,6–0,7 cm.

19. Ltsz.: 2007.9.1629.3. (2414. obj.) [8. tábla 6]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású edény kisméretű oldaltöredéke (B1?). Anyagában közepszemcsés homokkal (10%) és közepszemcsés szennyeződéssel. Belül és a mélyebben fekvő részekben kívül vörös festés maradványával.

Pecsetelt dísz: meghatározhatatlan motívum kis részlete (I.?).

Fv.: 0,7 cm.

20. Ltsz.: 2007.9.1731.3. (2554. obj.), 2007.9.4057.1. (5752. obj.), 2007.9.5071.1. (7181. obj.) [3. tábla 6]

Vörösesbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű (a másodlagosan égett részekben púderes tapintású), félgömbös testű, gyűrűs peremű tál perem- és oldaltöredékei (3 db) (B1.1a). Anyagában közepszemcsés homokkal (10%) és kevés nagyszemcsés szennyeződéssel. Egyenletesen fedő, narancsvörös (a másodlagosan égett részekben sötétvörös) festéssel és a simítás nyomával. Szinte teljes felületén másodlagosan égett.

Pecsetelt dísz: 1. sor: a magasság felénél, közvetlenül a lépcsős tagolás alatt sűrűn pecsételt (az oldaltöredéken egy helyen egymásba nyomva is) tojásfüzér (I.a1); 2. sor: az ívelődő hason, feltehetően a magasság alsó harmadában komplex medalion részlete (X.b2).⁶⁶

Pátm.: 23 cm, fv.: 0,6–0,8 cm.

21. Ltsz.: 2007.9.2031.19. (3066. obj.) [4. tábla 2; 13. tábla 3]

Vörösesbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál töredékei (2 db) (B1.3). Anyagában közepszemcsés homokkal (5%) és kevés közepszemcsés szennyeződéssel. Egyenletesen fedő, foltokban fényes, vörös festéssel.

Pecsetelt dísz: a magasság felénél, több esetben felső részükkel a horonyba nyomva, sekély, kitöltött rombusz alakú díszek (V.a1).

Pátm.: 11 cm, fv.: 0,4–0,6 cm.

22. Ltsz.: 2007.9.2349.35. (3465. obj.) [7. tábla 3]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (10%) és kevés közepszemcsés szennyeződéssel. Kopott, egyenletesen fedő, foltokban sötétebb, vörös festéssel.

Pecsetelt dísz: az ívelődő has felett tojásfüzér részlete (I.c1).

Fv.: 0,6 cm.

23. Ltsz.: 2007.9.2371.5. (3491. obj.) [7. tábla 4]

Vörösesbarna (7.5YR 6/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), érdes tapintású, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közép- és durvaszemcsés homokkal (10%), illetve kevés durvaszemcsés szennyeződéssel. A mélyebben fekvő részekben sötétvörös bevonat maradványával.

⁶⁶ A külön objektumból származó kisebbik oldaltöredék [3. tábla 6. bal oldali töredék] anyagminősége és a tojástagok kialakítása, elhelyezkedése miatt sorolható az edényhez. Az ezen látható sekély díszek (mindkettőt lásd a X.? csoportban) nem kiegészíthetők. Amennyiben valóban ehhez az edényhez tartozik, úgy a Kat. 35 tétel elrendezését követve a 2. sort két motívum alkotja, így a bal oldali dísz a X.b2 deformálódott részlete.

Pecsételt dísz: koncentrikus körökből összeálló dísz részlete (II.d1), és ennek felső ívével egy vonalban induló, jobbra tartó vonalakkból álló motívum részlete (V.b1).

Fv.: 0,7–0,8 cm.

24. Ltsz.: 2007.9.2380.10., 12. (3503. obj.) [4. tábla 4]

Vörösesbarna (7.5YR 6/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), érdes tapintású, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1.1b). Anyagában nagy mennyiségű középszemcsés homokkal (20%). Kopott, egyenletesen fedő, narancsvörös festéssel és a simítás nyomaival.

Pecsételt dísz: 1. sor: kicsivel az oldalt tagoló lépcső alatt tojásfüzér (I.a2); 2. sor: közvetlenül a felső sor alatt, az ívelődő has kezdeténél háromszögekkel keretelt medalion részlete (X.b1).

Fv.: 0,7–1 cm.

25. Ltsz.: 2007.9.2417.4. (3549. obj.) [7. tábla 5]

Téglasszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában középszemcsés homokkal (5%) és kevés középszemcsés szennyeződéssel. Egyenletesen fedő, fényes, sötétvörös festéssel, simítás gyengén megfigyelhető nyomaival.

Pecsételt dísz: két sorba rendeződő tojástagok részletei (I.c1).

Fv.: 0,5 cm.

26. Ltsz.: 2007.9.2432.10. (3572. obj.), 2007.9.3357.6. (4810. obj.) [4. tábla 1a–b; 15. tábla 2]

Téglasszínű (7.5YR 6/8), puha, egyenletesen égett, púderes tapintású, kónikus aljú tál peremtöredékei (2 db) (R2.1). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%) és kevés nagyszemcsés mészzárvánnyal. Erősen kopott, lepattogzott, narancsvörös agyagmázzal. 3 db egykorú javításra utaló másodlagos furattal.

Pecsételt dísz: a díszmező felső részén, részben az ezt indító bordába nyomva egymást váltó 18 szirmú rozetták (III.b1) és balra irányított S motívumok (VII.b1). Ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 25 cm, fv.: 0,6–0,8 cm.

27. Ltsz.: 2007.9.2441.17. (3584. obj.), 2007.9.5090.1. (7204. obj.) [4. tábla 5; 14. tábla 3]

Világosbarna (7.5YR 7/8), kemény, egyenletesen égett (a külső felülethez közelebbi részeken vékony rétegben világosabb), púderes tapintású, kónikus aljú tál töredéke (R2.1). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%). Lepattogzott, fénytelen, narancsvörös agyagmázzal.

Pecsételt dísz: a díszmező felső részén, részben a perem alatti mélyedésbe nyomott, egymást váltogató 18 szirmú rozetták (III.b1) és balra irányított S motívumok (VII.b1). Ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 19 cm, fv.: 0,5–0,7 cm.

28. Ltsz.: 2007.9.2571.91. (3755. obj.) [7. tábla 6]

Vörösesbarna (7.5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, a kopott részeken érdes tapintású, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (10%). Egyenletesen fedő vörös festéssel, simítás nyoma nélkül.

Pecsételt dísz: két sorba rendeződő tojástagok részletei (I.c1).

Fv.: 0,5–0,6 cm.

29. Ltsz.: 2007.9.2578.95. (3766. obj.), 2007.9.3181.9. (4575. obj.) [4. tábla 3; 13. tábla 4]

Téglasszínű (7.5YR 6/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), nagyon érdes tapintású, félgömbös testű tál oldaltöredékei (2 db) (B1.1b). Nagy mennyiségű finom- és középszemcsés homokkal (20%) és kevés durvaszemcsés mészzárvánnyal. Erősen kopott, narancsszínű festéssel.

Pecsételt dísz: 1. sor: kicsivel az oldalt tagoló lépcső alatt, szabályos sorban tojásfüzér (I.c2); 2. sor: közvetlenül a felső sor alatt, az ívelődő has kezdeténél tagolatlan medalion (X.a1).

Fv.: 0,6–1 cm.

30. Ltsz.: 2007.9.2983.42. (4324. obj.) [7. tábla 7]

Sötét téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában középszemcsés homokkal (2%). Egyenletesen fedő, fényes narancsvörös festéssel.

Pecsételt dísz: az ívelődő has felett futó tojásfüzér részlete (I.c1).

Fv.: 0,7–0,8 cm.

31. Ltsz.: 2007.9.3055.49–51. (4419. obj.) [5. tábla 2]

Vörösbarna (7.5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál perem- és oldaltörredékei (5 db) (B1.3). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (10%) és sok finom kavics mérettartományba eső szennyeződéssel. Kopott, egyenletesen fedő, narancsvörös festéssel, a simítás nyomaival.

Pecsettelt dísz: a magasság felénél szabálytalan térközökkel pecsettelt tojásfüzér (I.a4).

Pátm.: 17 cm, fv.: 0,7–0,8 cm.

32. Ltsz.: 2007.9.3226.8. (4652. obj.) [8. tábla 5]

Vörösbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltörredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (10%) és kevés középszemcsés szennyeződéssel. Egyenletesen fedő, fényes, vörös festéssel, néhol a simítás nyomával.

Pecsettelt dísz: kicsivel az oldalt tagoló lépcső alatt tojástag részlete (I.?).

Fv.: 0,5–0,6 cm.

33. Ltsz.: 2007.9.3228.10. (4655. obj.) [5. tábla 3]

Téglasszínű (7.5YR 5/8), puha, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), púderes tapintású, félgömbös testű tál oldaltörredékei (2 db) (B1.1b). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (10%) és kevés a finom kavics mérettartományba eső szennyeződéssel. A kopott felszínen nincs nyoma bevonatnak vagy felületkezelésnek.

Pecsettelt dísz: 1. sor: az oldalt tagoló lépcső alatt erősen kopott, a kisebb törredéken jobbra dőlő tojástagokból összeálló füzér (I.c1); 2. sor: az ívelődő has alsó részén, feltehetően az edény alsó harmadában, erősen kopott, tagolt körökben végződő girlandok (IX.b2).

Fv.: 0,6–0,9 cm.

34. Ltsz.: 2007.9.3250.52. (4681. obj.), 2007.9.5665.1. (7912. obj.) [6. tábla 5; 14. tábla 2]

Téglasszínű (5YR 6/8), puha, egyenletesen égett, a kopott részeken púderes tapintású, kónikus aljú, vékony falú tál törredékei (2 db) (R2.3). Anyagában finomszemcsés homokkal (2%) és kevés középszemcsés mészzárvánnyal. Kopott, egyenletesen fedő vörös bevonattal.

Pecsettelt dísz: a teljes díszmezőt elfoglaló, felső részükön az ezt indító bordába nyomott tagolt pálcátágok (VII.a1).

Pátm.: 11 cm, fv.: 0,4–0,6 cm.

35. Ltsz.: 2007.9.3337.5. (4787. obj.) [5. tábla 1a–d; 15. tábla 1]

Vörösbarna (5YR 5/8), kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), érdes tapintású, félgömbös testű, kissé megvastagodó peremű tál törredékei (6 db) (B1.1a). Anyagában nagy mennyiségű finom- és középszemcsés homokkal (10%) és nagyon kevés durva szemcsés szennyeződéssel (az anyagban lévő szennyeződések kitüremkedést hagynak a festett felület alatt). Egyenletesen fedő vörös festés a simítás jól megfigyelhető nyomaival.

Pecsettelt dísz: 1. sor: a magasság közepénél, közvetlenül az oldalt tagoló lépcső alatt szabálytalan térközökkel pecsettelt tojásfüzér (I.a1); 2. sor: a magasság alsó harmadában, az ívelődő hason egymást váltogató koncentrikus körök (II.d2) és stilizált ragadozó madarat ábrázoló dísz (VI.b1).

Pátm.: 16,2 cm, fv.: 0,6–0,7 cm.

36. Ltsz.: 2007.9.3381.4–5. (4837. obj.) [5. tábla 6a–b]

Sötét téglaszínű (7.5YR 6/8), puha, egyenletesen égett, erősen púderes tapintású, kónikus aljú tál perem- és fenéktörredéke (2 db) (R2.2). Anyagában finom- és középszemcsés homokkal (5%) és nagyon kevés nagyszemcsés mészzárvánnyal. A perem tetején és a fenék egy részén lepattogzott narancsvörös agyagmáz.

Pecsettelt dísz: kicsivel a díszmező kezdete alatt rozetta dísz részlete (III.b1). Ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 25 cm, fátm.: 9 cm, fv.: 0,6–1 cm.

37. Ltsz.: 2007.9.3386.75–76. (4842. obj.) [5. tábla 4]

Világosbarna (7.5YR 7/6), kemény, egyenletesen égett (a felszín felé vékony rétegben világosabb), púderes tapintású, kónikus aljú tál oldaltörredéke (R2?). Anyagában finomszemcsés homokkal (2%), kevés középszemcsés mészzárvánnyal és kevés középszemcsés szennyeződéssel. Nagyrészt lepattogzott narancsvörös agyagmázzal.

Pecsettelt dísz: kicsivel a hastörést hangsúlyozó borda felett mélyen benyomott rozetta részlete (III.b1). Ellenoldali benyomódással.

Fv.: 0,6–0,8 cm.

38. Ltsz.: 2007.9.3386.77. (4842. obj.) [7. tábla 8]

Sötétvörös (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában finomszemcsés homokkal (10%) és nagyon kevés durvaszemcsés szennyeződéssel. Egyenletesen fedő vörös festéssel, kívül a simítás nyomával.

Pecsételt dísz: a bal oldalán megszakadó tojástag motívum részlete (I.c1).

Fv.: 0,6–0,7 cm.

39. Ltsz.: 2007.9.3452.42. (4912. obj.) [8. tábla 7]

Vörösbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (10%). Egyenletesen fedő, fényes, jó minőségű vörös festéssel, simítás nyoma nélkül.

Pecsételt dísz: sorban elhelyezett, meghatározhatatlan motívumok kis részletei (I.?).

Fv.: 0,6 cm.

40. Ltsz.: 2007.9.3452.44. (4912. obj.) [7. tábla 1]

Vörösbarna (7.5YR 5/8), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, félgömbös testű tál hastöredéke (B1?). Anyagában nagy mennyiségű közepszemcsés homokkal (20%). A mélyebben fekvő részekben narancsvörös bevonattal.

Pecsételt dísz: 1. sor: közvetlenül az alsó sor felett koncentrikus körökből összeálló motívumok részletei (balra II.d2, jobbra II.); 2. sor: az ívelődő hason talán girland részlete (IX.?).

Fv.: 1 cm.

41. Ltsz.: 2007.9.3522.65., 2007.9.3522.67. (5003. obj.) [6. tábla 8]

Téglaszínú/barnás (5YR 6/8–10YR 6/3), kemény, egyenletesen égett, érdes tapintású, félgömbös testű, megvastagodó peremű tál perem- és oldaltöredéke (2 db) (B1.3). Anyagában közepszemcsés homokkal (10%) és sok közepszemcsés szennyeződéssel. Kopott, a hason narancs, a peremen sötétvörös festéssel, foltokban a simítás nyomával. Egykorú javításra utaló, csak a külső felület felől kiképzett másodlagos furattal.

Pecsételt dísz: feltehetően a magasság feléhez közel tojásfüzér részlete (I.c1).

Pátm.: 17cm, fv.: 0,6–0,7 cm.

42. Ltsz.: 2007.9.3975.1. (5652. obj.), 2007.3.5490.1–2. (7683. obj.) [6. tábla 6]

Halvány téglaszínű (7.5YR 7/6), kemény, egyenletesen égett (a fenéktöredék esetében a külső felület mentén vékony sávban világosabb a törésfelület), sima felületű peremtöredék, a perem alatt bordával tagolva. Anyagában finomszemcsés homokkal (2%) és nagyon kevés finom kavics mérettartományba eső mészzárvánnyal. Néhol lepattogzott, egyenletesen fedő, a fenéken foltos, narancsvörös agyagmázzal.

Pecsételt dísz: részben a perem alatti bordába nyomva, sekélyen bepecsételt tagolt rozetta motívum (III.c2). Nagyon enyhe ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 14 cm, fv.: 0,7–0,9 cm.

43. Ltsz.: 2007.9.4069.2. (5769. obj.) [5. tábla 5]

Kívül halvány (7.5YR 7/8), belül sötét téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett (a külső felület felé vékony rétegben világosabb a törésfelület), sima felületű, kónikus aljú tál peremtöredéke (R2.2). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%). Lepattogzott, sötét narancsvörös agyagmázzal. Egykorú javításra utaló másodlagos furattal.

Pecsételt dísz: kicsivel a díszmező kezdete alatt egymást váltogató rozetta részlete (III.b1) és tagolt pálcstag részlete (VIII.a1). Ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 24 cm, fv.: 0,4–1 cm.

44. Ltsz.: 2007.9.4649.27. (6652. obj.) [7. tábla 2]

Vörösbarna (7.5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál hastöredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb közepszemcsés homokkal (5%). Egyenletesen fedő sötétvörös festéssel, simítás nyoma nélkül. Egész felületén másodlagosan égett.

Pecsételt dísz: az ívelődő hason koncentrikus körökből álló dísz részlete (II.d1) és meghatározhatatlan tagolt motívum részlete (I.?).

Fv.: 0,6 cm.

45. Ltsz.: 2007.3.4746.1. (6780. obj.) [6. tábla 3; 13. tábla 5]

Sötétvörös (5YR 5/8), nagyon kemény, rétegesen égett (szendvicsszerkezet, a falmag szürke), sima felületű, bordával tagolt, meredek oldalfalú tál hastörédeke. Anyagában középszemcsés homokkal (2 %) és gyakori finom kavics mérettartományba eső szennyeződéssel. A külső felületen vörös festéssel, a simítás jól látható nyomaival. Egykorú javításra utaló másodlagos furattal.

Pecsettelt dísz: egymásba pecsettelt egyszerű tojástagok (I.a1), amelyek közül a felső, sekélyebb az oldalt tagoló bordához, míg az alsó, mélyebb dísz a has éles törésvonalához igazodik. Rontott darab lehet, az alsó pecsétet nyomták később a felsőbe.

Hátm.: 16 cm, fv.: 0,6–0,9 cm.

46. Ltsz.: 2007.9.5131.68–69. (7250. obj.) [7. tábla 9]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál hastörédeke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (10%). Egyenletesen fedő narancsvörös festéssel.

Pecsettelt dísz: az ívelődő hason több elemű fogaskerek motívum kiserkeszthető részlete (II.c1).

Fv.: 0,5–0,6 cm.

47. Ltsz.: 2007.9.5136.1–2. (7255. obj.) [6. tábla 1]

Világosbarna (7.5YR 7/6), kemény, egyenletesen égett (a külső felület felé eső részek vékony rétegben világosabbak, belül vörös), a kopott részen púderes tapintású, kónikus aljú tál töredékei (2 db) (R2.1). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%) és kevés középszemcsés mészzárvánnyal. Lepattogzott, fénytelen, narancsvörös agyagmázzal. A kisebb töredék másodlagosan égett.

Pecsettelt dísz: részben a díszmező közepén, részben annak alsó részén, a hastörést hangsúlyozó bordába nyomva, szabálytalan sorban egymást váltogató 18 szirmú rozetta (III.b1) és balra irányított S alak (VII.b1). Ellenoldali benyomódással, amely a rozettáknál erősebb, a köztes mintáknál enyhébb.

Pátm.: 30 cm, fv.: 0,7–1 cm.

48. Ltsz.: 2007.9.5153.24. (7276. obj.) [2. tábla 6]

Vörösesbarna (7.5YR 5/8), puha, egyenletesen égett, érdes tapintású (a kopott részeken kissé púderes), félgömbös testű, megvastagodó peremű, vékony falú tál töredékei (2 db) (B1.3). Anyagában főként középszemcsés, kevesebb finomszemcsés homokkal (10%) és kevés középszemcsés szennyeződéssel. Narancsfestéssel.

Pecsettelt dísz: az ívelődő hason, feltehetően a magasság közepe táján, sűrűn pecsettelt, kissé balra dőlő tojástagok (I.c1).

Pátm.: 13 cm, fv.: 0,4 cm.

49. Ltsz.: 2007.9.5339.21. (7495. obj.) [6. tábla 4; 13. tábla 6.]

Szürke (10YR 5/2), kemény, egyenletesen égett, sima felületű korsó ívelt vállának töredéke, a belső felületen a korongolás nyomaival. Anyagában középszemcsés homokkal (5%) és nagyon kevés durvaszemcsés szennyeződéssel. A külső felületen vékony sávokban simítás látszik (a simítás a pecsételés előtt történhetett, a motívum belső fényes felülete a pecsét benyomása során beljebb került simított felületről származik).

Pecsettelt dísz: eredetileg a vállon elhelyezkedő, mélyen bepecsettelt 26 szirmú rozetta (III.b3).

Hátm.: 23 cm, fv.: 0,6–0,8 cm.

50. Ltsz.: 2007.9.5343.188–189. (7500. obj.) [6. tábla 2; 14. tábla 5]

Világosbarna (7.5YR 7/6), kemény, egyenletesen égett (a külső felülethez közeli rész vékony rétegben világosabb), púderes tapintású, kónikus aljú, behúzott peremű tál peremtörédeke (R2.2). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%) és kevés durvaszemcsés mészzárvánnyal. Lepattogzott, a külső oldalon vörösesbarna, a peremen és a belső felületén sötétbarna agyagmáz. A peremnél a két szín élesen elválik, a díszben megült máz is sötétebb árnyalatú.

Pecsettelt dísz: a széles díszmezőben egymást váltogató rozetta részlete (III.b1) és tagolt pálcátág részlete (VIII.a1). Nagyon enyhe ellenoldali benyomódással.

Pátm.: 23 cm, fv.: 0,6–0,9 cm.

51. Ltsz.: 2007.9.5361.1. (7522. obj.) [8. tábla 3]

Téglavörös (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltörédeke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (5%). Egyenletesen fedő, vörös festéssel és a simítás nyomaival.

Pecsételt dísz: az oldalt tagoló apró bordára nyomva, sűrűn pecsételt tojásfüzér részlete (I.c1).
Fv.: 0,5 cm.

52. Ltsz.: 2007.9.5499.1. (7693. obj.) [8. tábla 8]

Vörösesbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű edény hastöredéke (B1?). Anyagában finomszemcsés homokkal (10%) és nagyon kevés középszemcsés szennyeződéssel. Kopott, egyenletesen fedő, sötétvörös festéssel.

Pecsételt dísz: az ívelődő has felett tojástag részlete (I.c1).
Fv.: 0,6 cm.

53. Ltsz.: 2007.9.5547.8. (7755. obj.) [8. tábla 9]

Sárgásbarna (7.5YR 6/3), kemény, egyenletesen égett, púderes tapintású, meredek falú edény oldaltöredéke a korongolás erőteljes nyomaival. Anyagában finom- és középszemcsés homokkal (5%). Erősen kopott, vékony, narancsszínű agyagmázzal.

Pecsételt dísz: egy sorban elhelyezett, szinte teljes tagolt rozetta dísz (III.c2) és talán nagyméretű, tagolt S alak részlete (VII.?). Ellenoldali benyomódással.
Fv.: 0,7–0,8 cm.

54. Ltsz.: 2007.9.5547.11. (7755. obj.) [7. tábla 10]

Vörösesbarna (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában főként finomszemcsés, kevesebb középszemcsés homokkal (10%). Egyenletesen fedő, sötétvörös festéssel és a simítás nyomaival.

Pecsételt dísz: az oldalt tagoló lépcső alatt közvetlenül tojástagok részletei (I.c1).
Fv.: 0,6 cm.

55. Ltsz.: 2007.9.5672.8. (szórvány) [6. tábla 7]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima tapintású, félgömbös tál oldaltöredéke (B1.3). Anyagában középszemcsés homokkal (2%). Bevonat nélküli, simított felületű. Egy nagyobb foltban még a törés előtt másodlagosan megégett.

Pecsételt dísz: az ívelődő has kezdeténél tojásfüzér részlete (I.c2).
Fv.: 0,6–0,8 cm.

56. Ltsz.: 2007.9.5672.29. (szórvány) [8. tábla 2]

Világosbarna (7.5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett (a külső felület felé vékony rétegben világosabb a törésfelület), sima tapintású, kónikus aljú tál oldaltöredéke (R2?). Anyagában finomszemcsés homokkal (5%). Lepattogzott, fényes, narancsvörös agyagmázzal.

Pecsételt dísz: a díszmező alján, közvetlenül a has törésvonala mellett levélmotívum részlete (IV.d1). Ellenoldali benyomódással.
Fv.: 0,6–0,7 cm.

57. Ltsz.: 2007.9.5672.32. (szórvány) [8. tábla 4]

Téglaszínű (5YR 6/8), kemény, egyenletesen égett, sima felületű, félgömbös testű tál oldaltöredéke (B1?). Anyagában középszemcsés homokkal (5%) és kevés középszemcsés szennyeződéssel. Egyenletesen fedő, fényes, sötétvörös festéssel, simítás gyengén megfigyelhető nyomaival.

Pecsételt dísz: tojásfüzér részlete (I.c1).
Fv.: 0,5 cm.

Irodalom

BALOGH–LŐRINCZY 2010 = Balogh Cs. – Lőrinczy G.: Régészeti lelőhelyek és leletek egy gázszállító vezeték Csongrád megyei szakaszán, Pusztaszertől Algyőig. In: *Pusztaszertől Algyőig. Régészeti lelőhelyek és leletek egy gázvezeték nyomvonalának Csongrád megyei szakaszán*. Szerk.: Lőrinczy G. [MFMÉ–MonArch 2.] Szeged 2010, 9–147.

- BÁRKÁNYI et al. 2003 = Bárkányi I. – Bende L. – Gaskó B. – Horváth F. – Kürti B. – Lőrinczy G. – Szalontai Cs. – Sós-kuti K. – Sz. Wilhelm G.: A kiállított tárgyak katalógusa. In: *Úton útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán*. Szerk.: Szalontai Cs. Szeged 2003, 253–282.
- BATIZI et al. 2006 = Batizi Z. – Dinnyés I. – Kővári K. – Kulcsár V. – Nagy A. – Patay R. – Rácz T. – Simon L. – Tari E.: Üllő 5. – Üllő 9. lelőhely. In: *Régészeti kutatások másfél millió négyzetméteren. Autópálya és gyorsforgalmi utak építését megelőző régészeti feltárások Pest megyében 2001–2006*. Szerk.: Simon L. Szentendre 2006, 42–48.
- GABLER–VADAY 1986 = Gabler, D. – Vaday, A.: *Terra sigillata im Barbaricum zwischen Pannonien und Dazien*. Budapest 1986.
- GALLINA et al. 2005 = Gallina Zs. – Kővári K. – Kulcsár V. – Nagy A. – Somogyi K.: Ecsér, 7. számú lelőhely. *RKM* 2004 (2005), 210–211.
- KOROM 2015 = Korom A.: A Pesti-síkság barbaricum lelőhelyeinek pecsételt kerámiatípusai. In: *Hadak Útján XXIV. A népvándorlaskor fiatal kutatóinak XXIV. konferenciája. Esztergom, 2014. november 4–6. I. kötet*. Szerk.: Türk A. – Balogh Cs. – Major B. Budapest–Esztergom 2015, 165–203.
- KŐVÁRI et al. 2006 = Kővári K. – Kulcsár V. – Mérai D. – Nagy A. – Pesty K. – Voicsek V.: Ecsér 7. lelőhely. In: *Régészeti kutatások másfél millió négyzetméteren. Autópálya és gyorsforgalmi utak építését megelőző régészeti feltárások Pest megyében 2001–2006*. Szerk.: Simon L. Szentendre 2006, 21–25.
- KULCSÁR et al. 2006 = Kulcsár V. – Nagy A. – Pesti K. – Patay R. – Rácz T. – Voicsek V.: Ecsér, 7. sz. lelőhely. *RKM* 2005 (2006), 231–233.
- KULCSÁR–MÉRAI 2011 = Kulcsár, V. – Mérai, D.: Roman or Barbarian? Provincial models in a Sarmatian Pottery Center on the Danube Frontier. In: *The Roman Empire and Beyond: Archaeological and Historical Research on the Romans and Native Cultures in Central Europe*. Ed.: C. de Sena, E. – Dobrzanska, H. [BAR International 2236.] Oxford 2011, 61–80.
- LÁNG–NAGY–VÁMOS 2014 = Láng, O. – Nagy, A. – Vámos, P.: *The Aquincum macellum. Researches in the area of the macellum in the Aquincum Civil Town (1882–1965). Applying new methods for old excavation materials*. [Aquincum Nostrum 1.3.] Budapest 2014.
- MARÓTI 1985 = Maróti É.: Római kori pecsételt díszű edénytöredékek Pest megyéből. *StudCom* 17 (1985), 97–157.
- MARÓTI 1991 = Maróti É.: A római kori pecsételt kerámia és a Resatus kérdés. *StudCom* 21 (1991), 365–427.
- MARÓTI 2004 = Maróti É.: Újabb római kori pecsételt edénytöredékek Pest megyéből. *StudCom* 28 (2004), 199–245.
- MASEK 2012 = Masek Zs.: Kora népvándorlás kori települések kutatása Rákóczi-falva–Bagi-földek 5.–8.–8A. lelőhelyek területén. In: *Hadak Útján XX. Népvándorlaskor Fiatal Kutatóinak XX. Összejövetelének konferenciakötelet*. Budapest–Szigethalom, 2010. október 28–30. Szerk.: Petkes Zs. Budapest 2012, 43–59.
- MASEK 2018 = Masek Zs.: *A Közép-Tisza-vidék településtörténete a Kr. u. 4–6. században Rákóczi-falva–Bagi-földek 5–8–8A. lelőhely értékelése alapján*. Doktori disszertáció Kézirat. Budapest 2018.
- NAGY 2018 = Nagy M.: *A Budapest, XVII. Rákocscsaba, Péceli úti császárkori barbár temető. Kr. u. 2–4. század. I. A sírok és a leletek leírása*. Budapest 2018.
- OLGYAY–SZEZENYI 2018 = Olgyay J. – Szebeneyi T.: Római ólomház kerámia Üllő 5–9. és Ecsér 7. lelőhelyeken. *MFME–Új folyam* 5 (2018), 23–43.
- PÁRDUZ 1950 = Párducz M.: *A szarmatakor emlékei Magyarországon* 3. [ArchHung 30.] Budapest 1950.
- SALAMON 1969 = Salamon, Á.: Spätromische gestempelte Gefässe aus Intercisa. *FolArch* 20 (1969), 53–62.
- SÓSKUTI 2010 = Sós-kuti K.: Szarmata településleletek egy gázszállító vezeték Csongrád megyei szakaszáról, Pusztaszertől Algyőig. In: *Pusztaszertől Algyőig. Régészeti lelőhelyek és leletek egy gázvezeték nyomvonalának Csongrád megyei szakaszán*. Szerk.: Lőrinczy G. [MFME–MonArch 2.] Szeged 2010, 171–191.
- SÓSKUTI–WILHELM 2014 = Sós-kuti K. – Wilhelm G.: Felgyő–Kettőshalmi-dűlőben (20/77, Nr. 85 lelőhely) feltárt szarmata településrészlet római eredetű leletanyaga. *MFME–Új folyam* 1 (2014), 61–99.
- SZALONTAI–TÓTH 2003 = Szalontai Cs. – Tóth K.: Szeged-Kiskundorozsma-Nagyszék II. (26/72., M5 Nr. 34. lelőhely). In: *Úton útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán*. Szerk.: Szalontai Cs. Szeged 2003, 69–81.
- SZEZENYI 2010 = Szebeneyi T.: *Pecsételt kerámia Üllő 5. és Üllő 9. lelőhely szarmata telepén*. Szakdolgozat. Kézirat. Szeged 2010.
- SZEZENYI 2013 = Szebeneyi T.: Pecsételt kerámia Üllő 5. lelőhely szarmata telepéről. *AUSZ Acta Iuvenum* 1 (2013), 9–31.
- SZEZENYI et al. 2014 = Szebeneyi T. – Fintor K. – Raucsik B. – Bozsó G. – Tóth M.: Archeometriai vizsgálatok Üllő 5. lelőhelyről származó pecsételt töredékeken. *Archeometriai Műhely* 11/1 (2014), 39–46.

- SZEBENYI 2017 = Szébenyi T.: Dressel 24/Zeast 90 típusú amphorák Makó-Igási járandó, M43 autópálya 33. lelőhely szarmata településéről. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok*. Szerk.: Tasnádiné Gábor Sz. – Czukor P. Szeged 2017, 325–343.
- TARI-MÉRAI-ROSTA 2017 = Tari E. – Mérai D. – Rosta Sz.: Ecsér, 7. sz. lelőhely. *RKM 2006* (2007), 194–196.
- VADAY 1989 = Vaday, A.: *Die sarmatischen Denkmäler des Komitats Szolnok. Ein Beitrag zur Archäologie und Geschichte des sarmatischen Barbaricums*. [Antaeus 17–18.] Budapest 1989.
- VADAY-HORVÁTH 1999 = Vaday A. – Horváth F.: A szarmata telep értékelése. In: *Kompolt-Kistér. Újkőkori, bronzkori, szarmata és avar lelőhely. Leletmentő ásatás az M3-as autópálya nyomvonalán*. Szerk.: Petercsák T. Eger 1999, 179–231.
- VÁMOS 2014 = Vámos P.: *Az aquincumi katonaváros fazekasipara*. Doktori disszertáció. Kézirat. Budapest 2014.

TAMÁS SZEBENYI

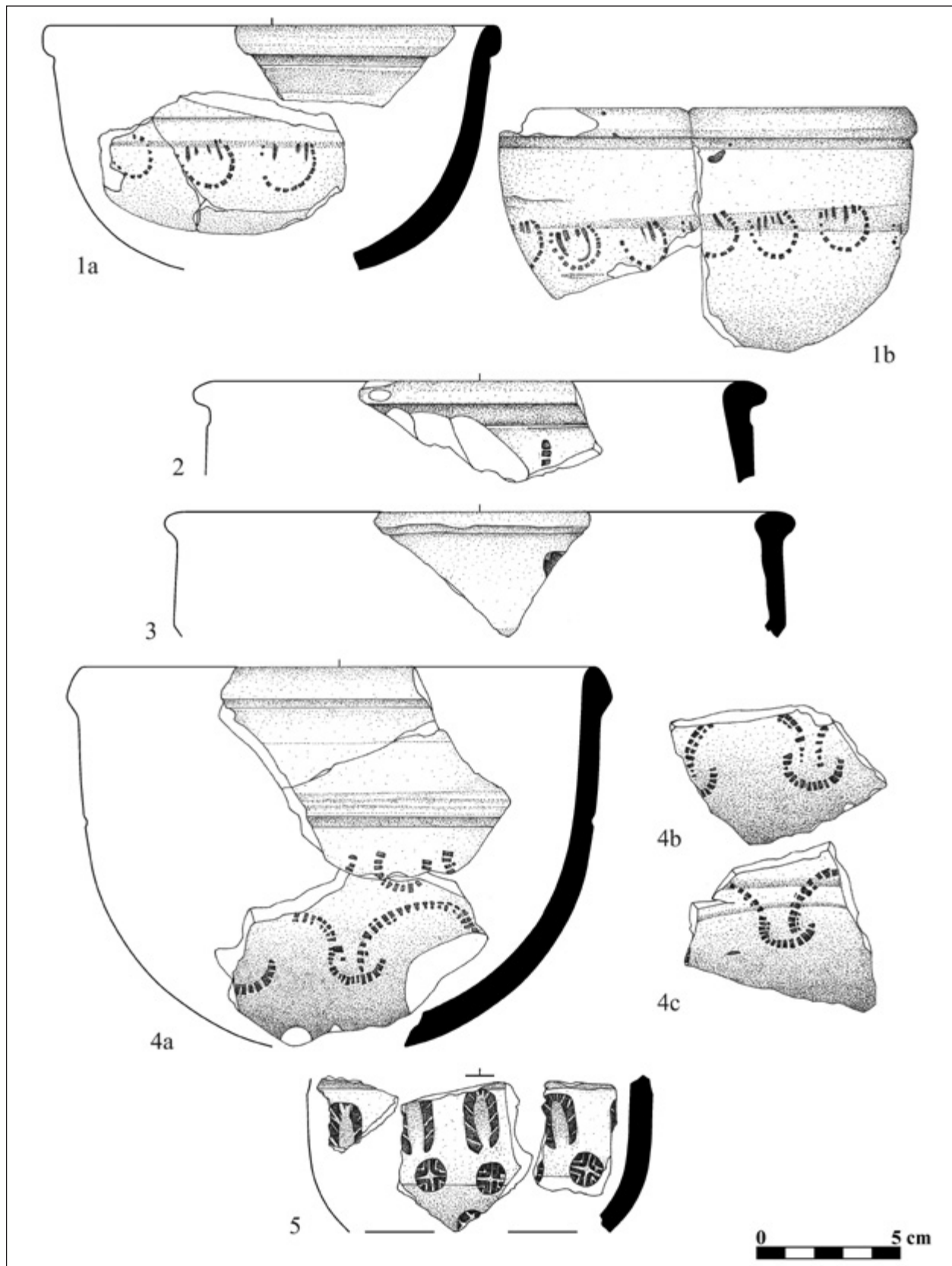
Stamped pottery from the Sarmatian settlement at site Ecsér 7

In this paper I presents the analysis of fragments originating from 57 vessels with a diverse stamped decoration unearthed at the archaeological site Ecsér 7 (Hungary, Pest County). This number is unusually high in the Sarmatian Barbaricum; it compares only to number of such finds from the nearby site Üllő 5 (49 items).

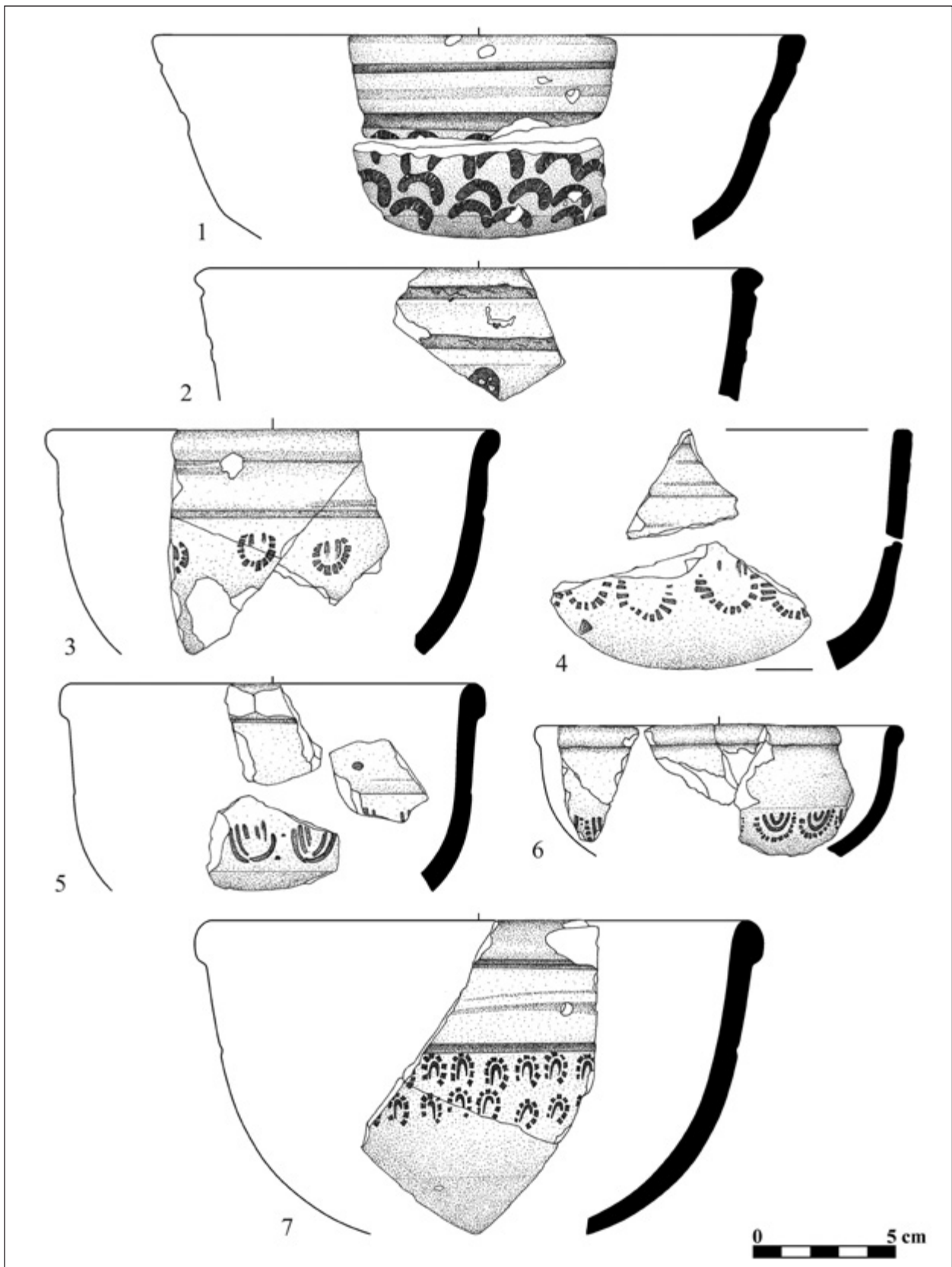
In the light of our present knowledge about stamped pottery, the finds can be divided into at least two distinct groups. Hemispherical bowls, which provide most of the finds, belong to the painted pottery that originates supposedly from the late Roman imperial period / Hunnic period. The subtype marked as B1.1 can be considered as direct imitation of the Drag. 37-type Samian ware (*terra sigillata*) based on the profile and ornamentation. Bowls in this group display a sharp difference in their petrography: subtype A is characterized by semifine paste and deep red coating with high gloss (Cat. No. 20, 35) while subtype B is recognized by the richness of coarse sand in the paste (Cat. No. 7, 24, 29, 33). The rest of the B1 group displays a high level of heterogeneity in its attributes, so only the ornamentation can serve as the basis of creating further subcategories. Vessels in B1.2 have two rows of stamps in a similar fashion, but in a simpler design than those in the aforementioned B1.1 group (Cat. No. 4, 12). In contrast, vessels in B1.3 always have only one line of motifs (Cat. No. 1, 6, 8, 9, 16, 21, 31, 41, 48, 55).

Conically shaped bowls represent a specific type of imported Roman vessels in the Sarmatian Barbaricum, as they are mostly concentrated in the foreground of Aquincum. According to the research by Anita Korom, groups can be created based on the different combinations of motifs. At site Ecsér 7, the most common type of these bowls (R2.1) appears, decorated with rosettes and reverse S motifs (Cat. No. 26, 27, 47). This subgroup displays some degree of homogeneity also concerning the profiles, so we can assume that the vessels were produced in the same workshop in Aquincum. The R2.2 subtype is characterized by rosette and segmented column stamps (Cat. No. 43, 50), while group R2.3 is represented by only one sherd decorated exclusively with secondary motifs (Cat. No. 34). The paste of the conical shaped bowls is characteristic and it can be distinguished from the aforementioned Barbarian pottery. Besides the coarse-grained limestone contained in their paste, their firing is also recognizable as the matrix usually displays a lighter tone in a thin zone towards the exterior surface. They probably belong to the earlier phase of the settlement from the 3rd century AD.

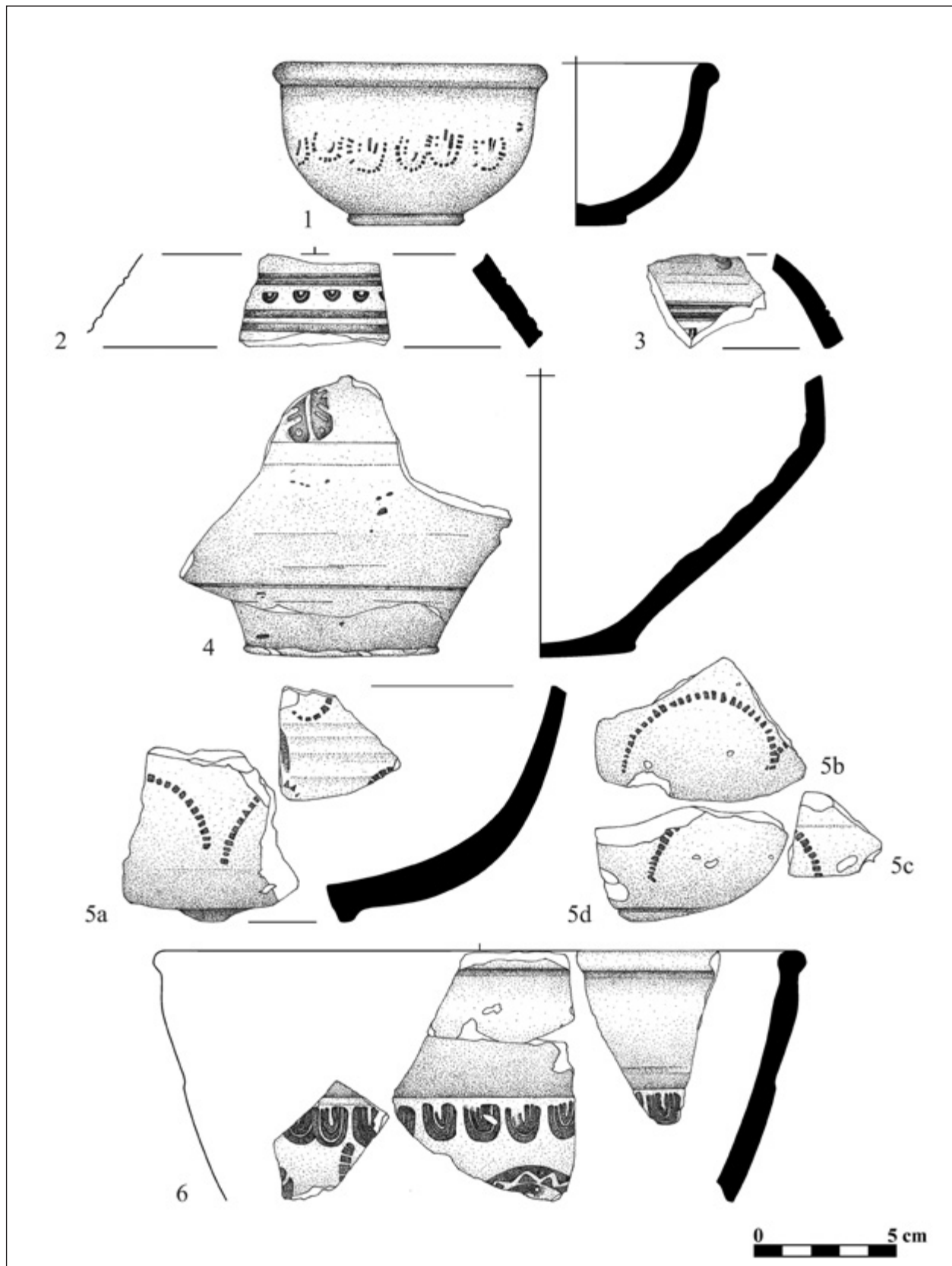
There are some unique pieces of stamped pottery found at the site, too. Cat. No. 11 is a rare type of provincial ware, the analogies of which are known from Intercisa. It can be dated to the 4th century AD, connected to the last phase of Sarmatian-Roman trade. Cat. No. 45 and 49 are fragments of locally produced Sarmatian forms, but it is uncommon to see stamped decoration there besides red painted hemispherical bowls. Moreover, the placement of the shallow stamps on Cat. No. 45 is without any precedents, so it can be only considered as a unique attempt by a barbarian potter.

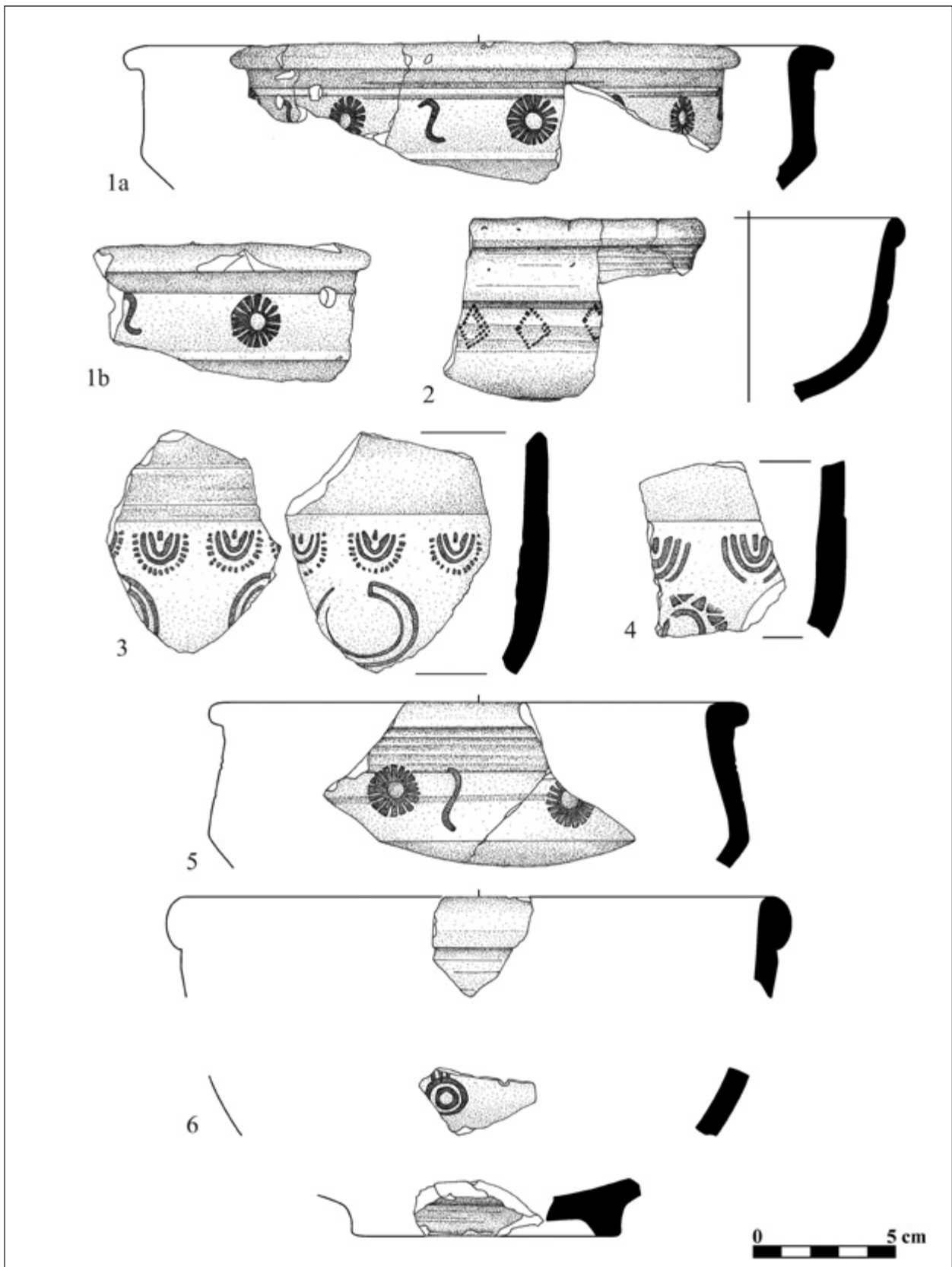
1. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1a–b.: Kat. 1; 2.: Kat. 2; 3.: Kat. 3; 4a–c.: Kat. 4; 5: Kat. 11

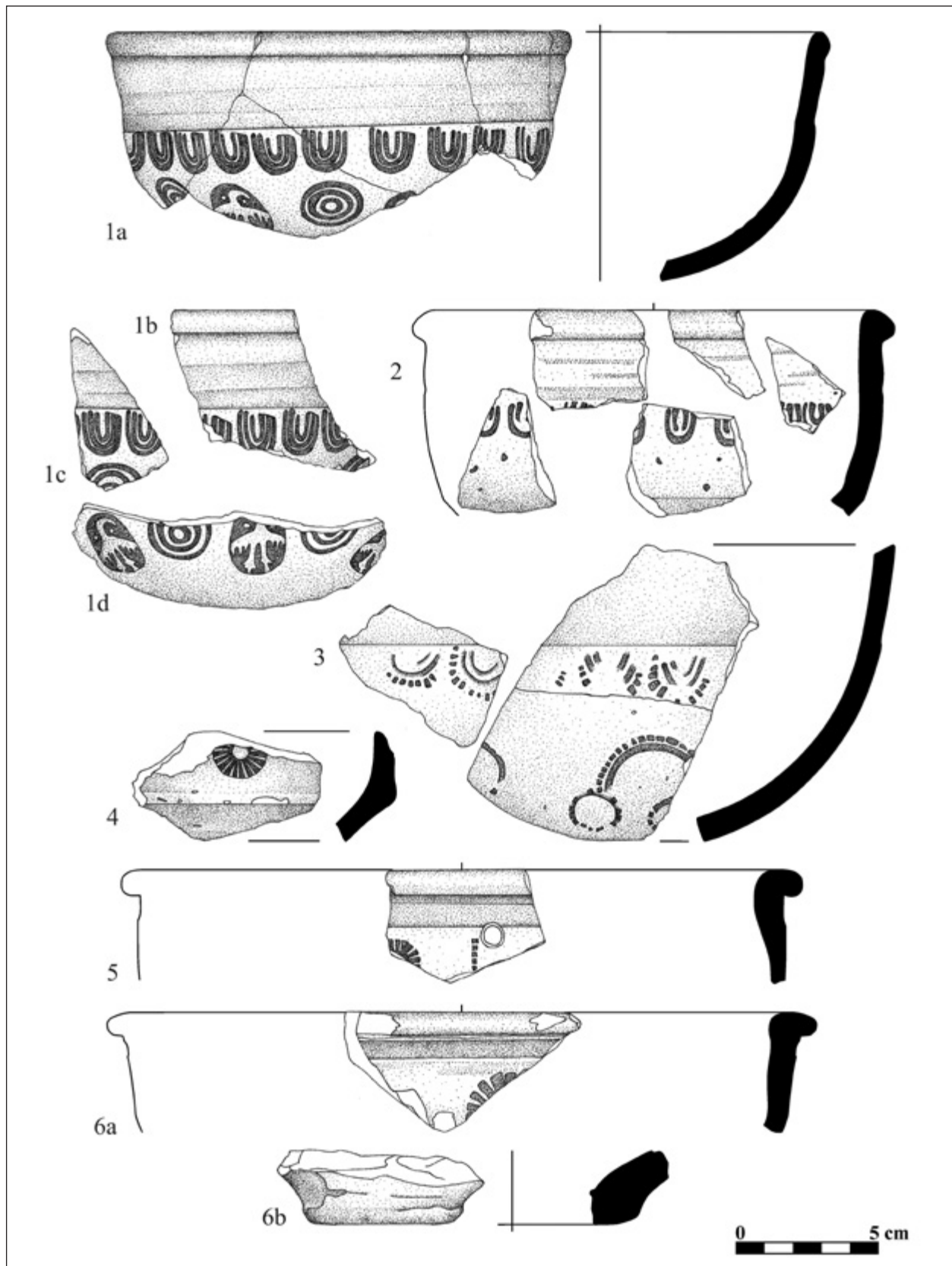
2. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 5; 2.: Kat. 13; 3.: Kat. 6; 4.: Kat. 8; 5.: Kat. 9; 6.: Kat. 48; 7.: Kat. 10

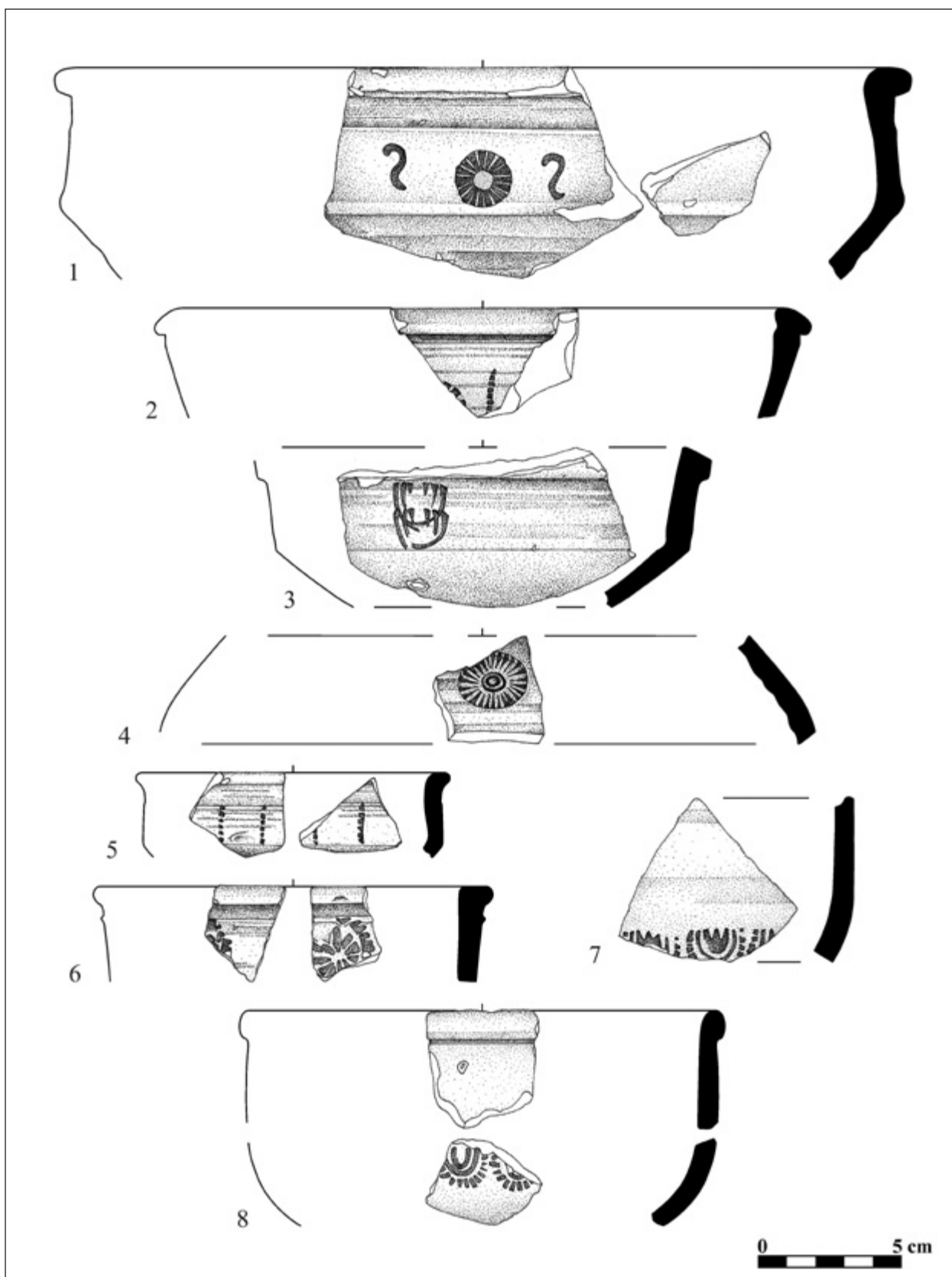
3. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 16; 2.: Kat. 18; 3.: Kat. 15; 4.: Kat. 14; 5a-d.: Kat. 12; 6.: Kat. 20

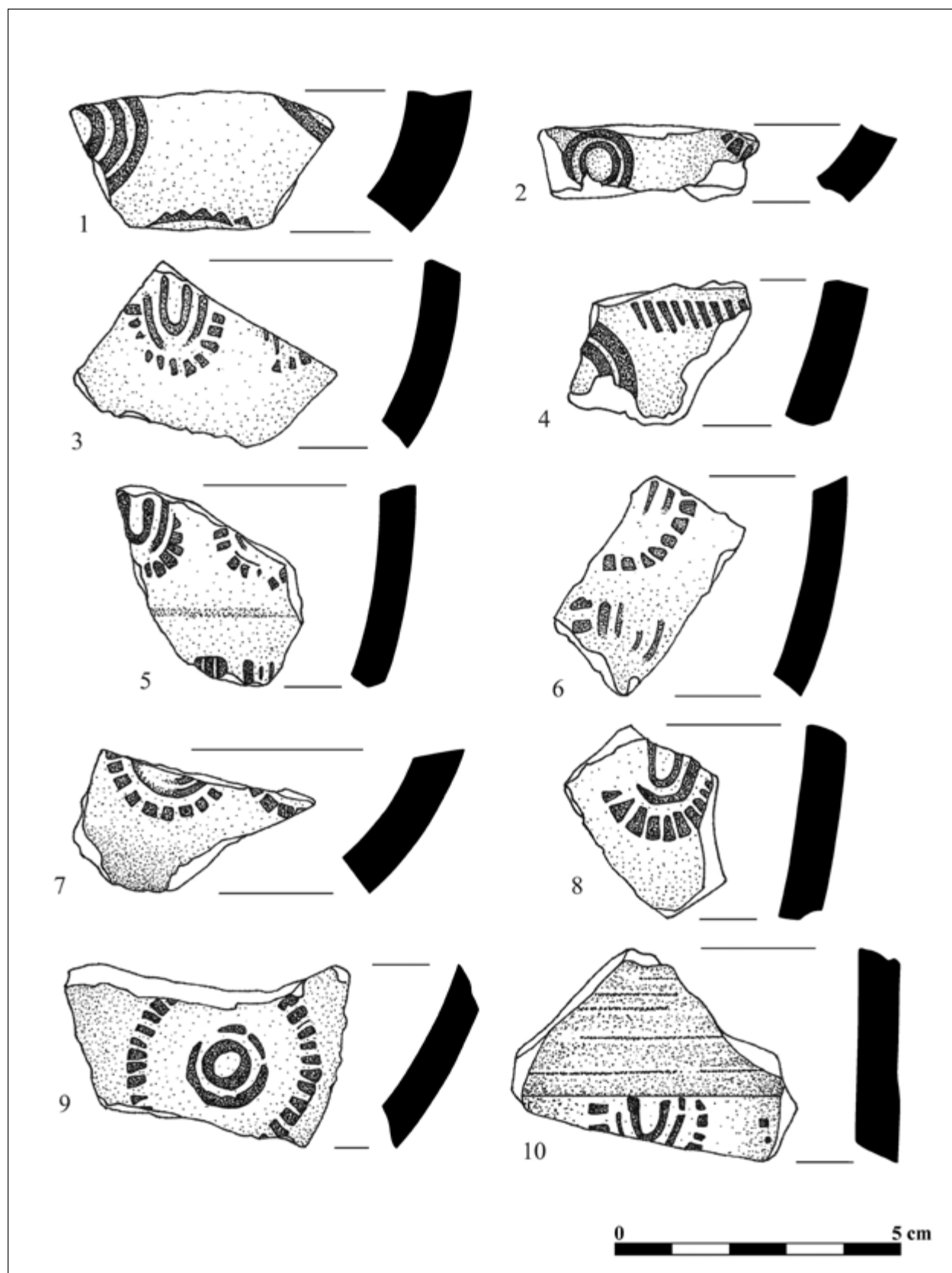
4. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1a–b.: Kat. 26; 2.: Kat. 21; 3.: Kat. 29; 4.: Kat. 24; 5.: Kat. 27; 6.: Kat. 17

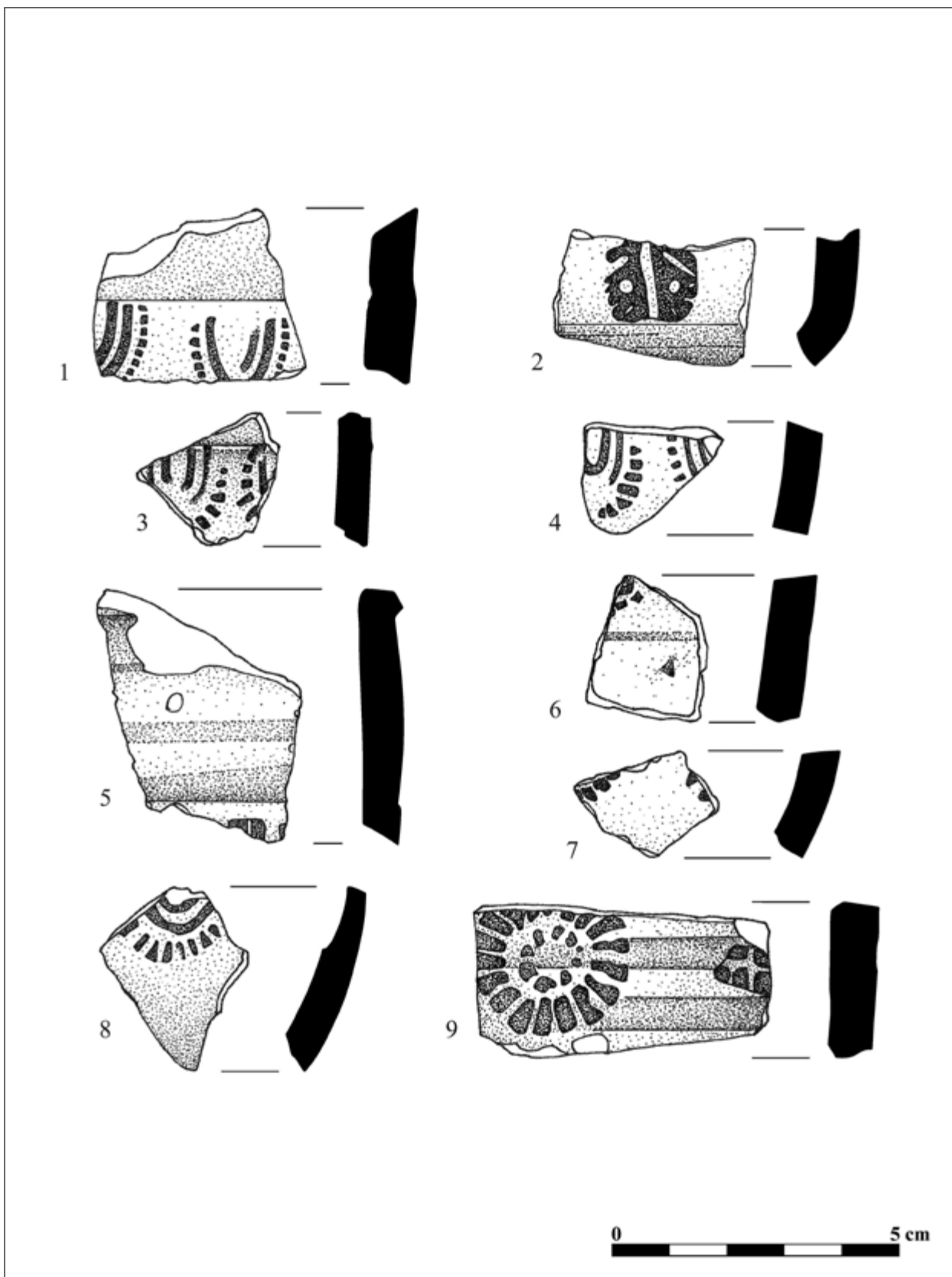
5. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1a–d.: Kat. 35; 2.: Kat. 31; 3.: Kat. 33; 4.: Kat. 37; 5.: Kat. 43; 6a–b.: Kat. 36

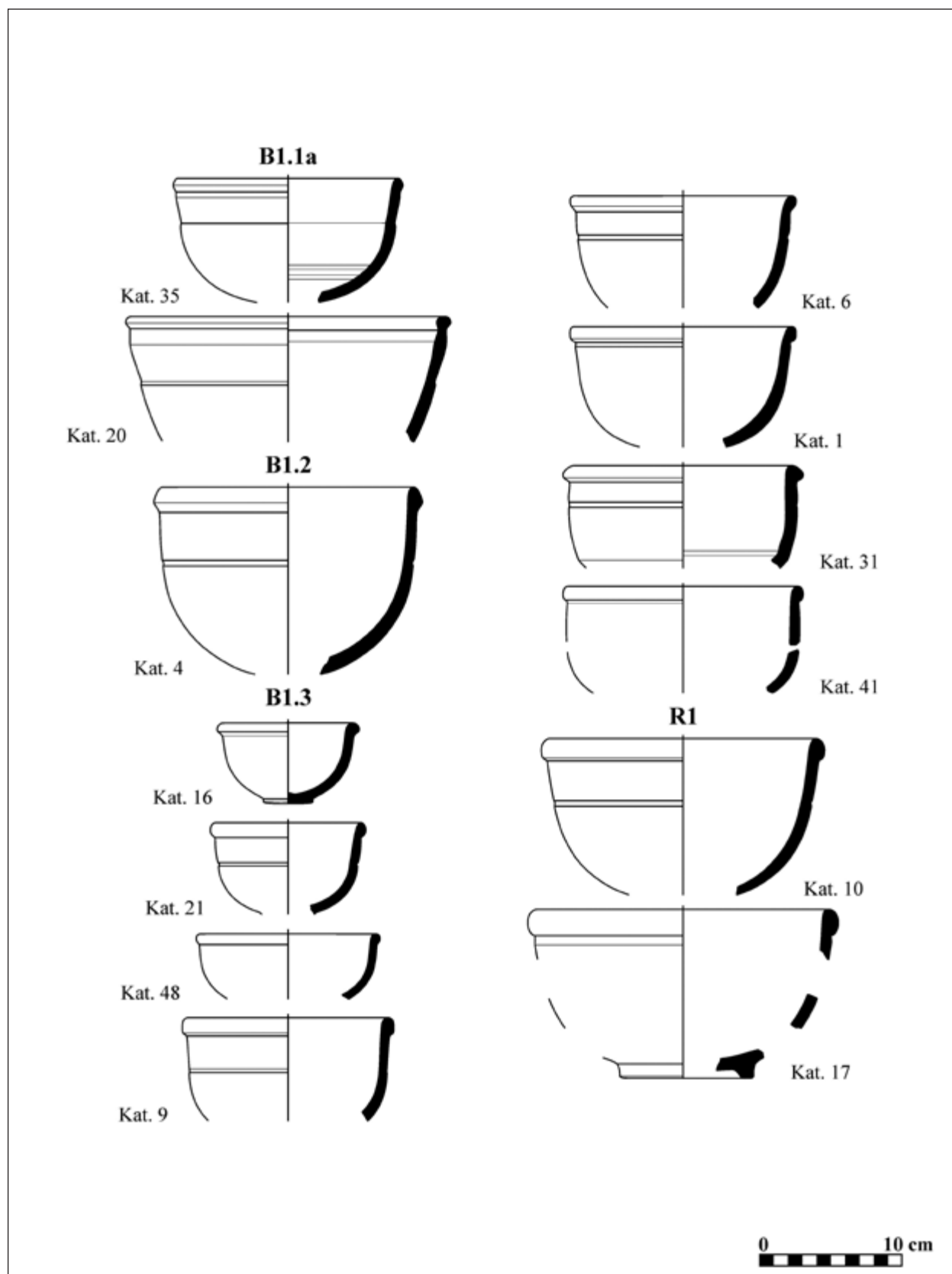
6. tábla: Ecser 7. lelőhely. 1.: Kat. 47; 2.: Kat. 50; 3.: Kat. 45; 4.: Kat. 49; 5.: Kat. 34; 6.: Kat. 42;
7.: Kat. 55; 8.: Kat. 41

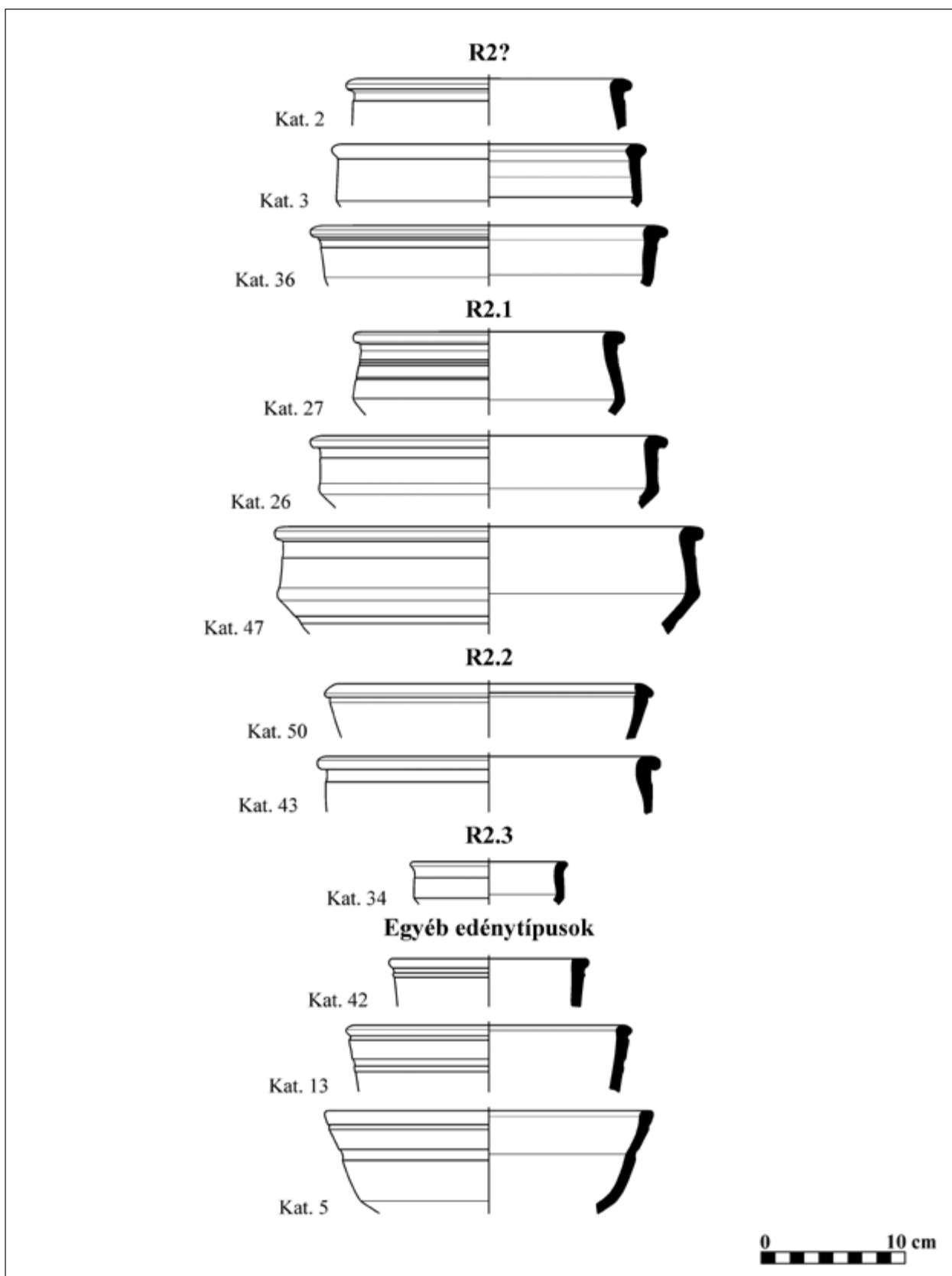
7. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 40; 2.: Kat. 44; 3.: Kat. 22; 4.: Kat. 23; 5.: Kat. 25; 6.: Kat. 28; 7.: Kat. 30;
8.: Kat. 38; 9.: Kat. 46; 10.: Kat. 54

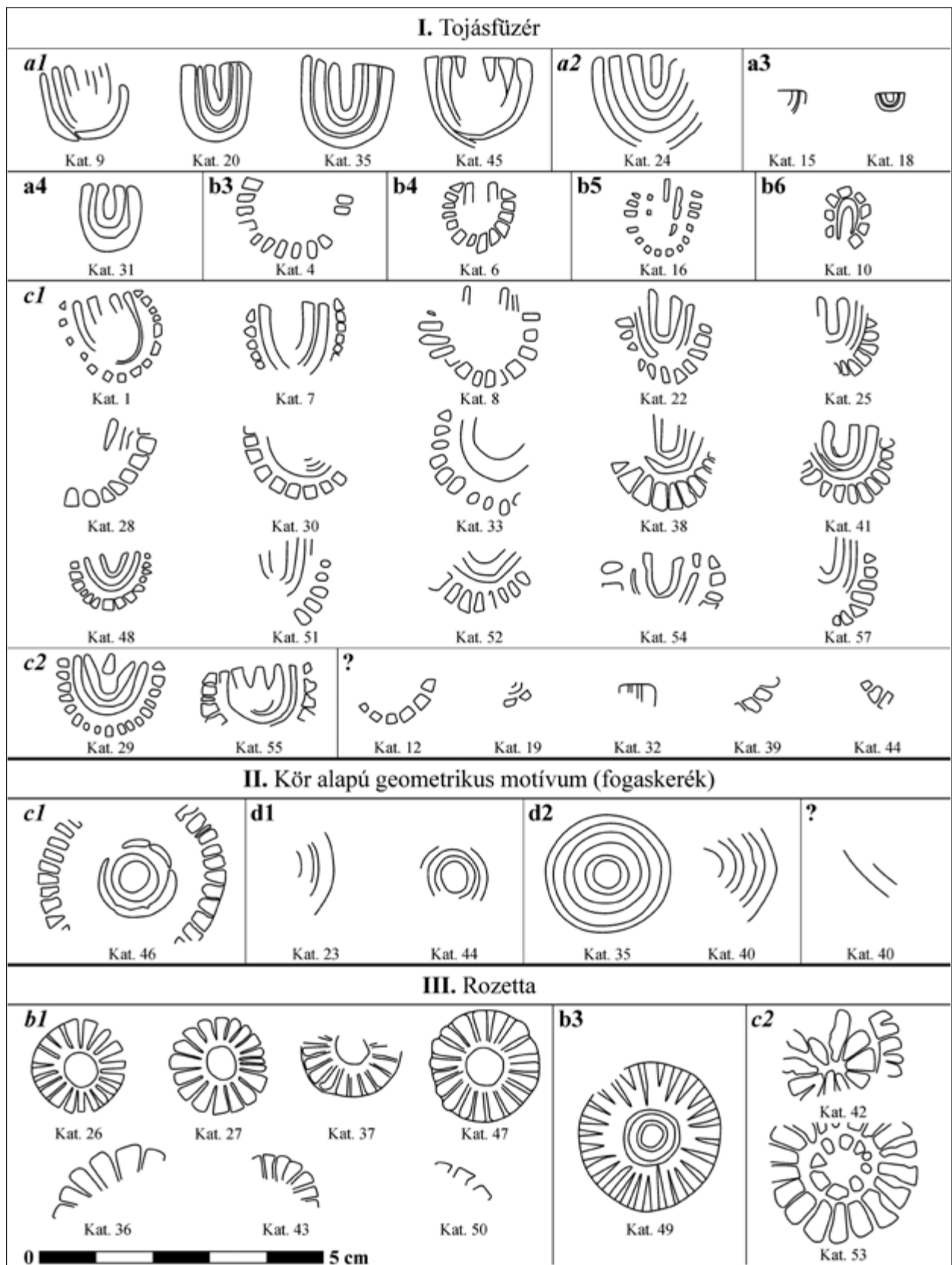
8. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 7; 2.: Kat. 56; 3.: Kat. 51; 4.: Kat. 57; 5.: Kat. 32; 6.: Kat. 19; 7.: Kat. 39;
8.: Kat. 52; 9.: Kat. 53

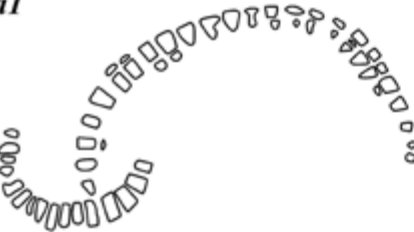
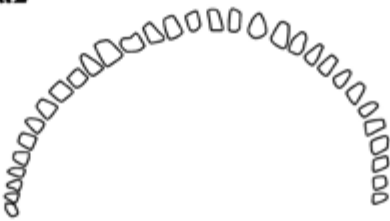
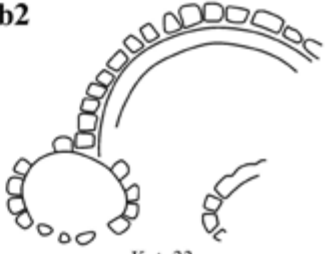

9. tábla: Écsér 7. lelőhely pecsételt kerámiájának félgömbös alapformájú edénytípusai (B1.1a–R1)

10. tábla: Ecsér 7. lelőhely pecsételt kerámiájának kónikus aljú tálai (R2.1–R.2.3) és egyéb edényformák

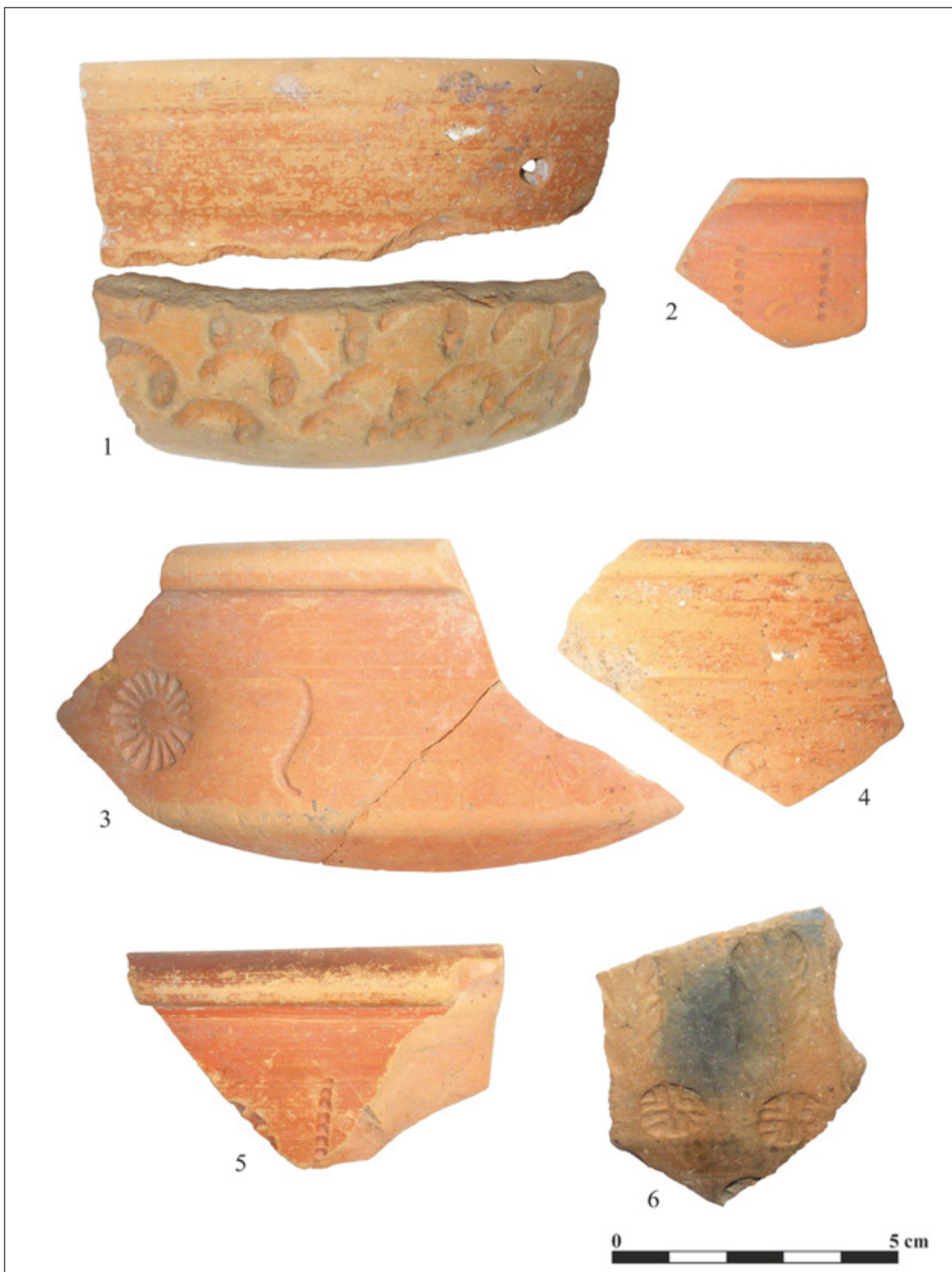
11. tábla: Ecsér 7. lelőhely pecsételt motívumkincse (I–III.). A típusok elnevezésénél a kurzivalás egyezést jelöl az Üllő 5. lelőhely motívumkincsével (SZEKENYI 2013, 7. tábla)

IV. Stilizált levélmotívum					
c1 Kat. 11	d1 Kat. 14	 Kat. 56	? Kat. 13		
V. Geometrikus motívum			VI. Komplex és figurális motívum		
a1 Kat. 21	b1 Kat. 23	b1 Kat. 35	c1 Kat. 5	d1 Kat. 11	d2 Kat. 11
VII. S motívum				VIII. Pálcstag	
b1 Kat. 26	 Kat. 27	 Kat. 47	? Kat. 3	 Kat. 53	a1 Kat. 2
			 Kat. 34	 Kat. 43	 Kat. 50
IX. Girland / Árkád					
a1 Kat. 4	a2 Kat. 12	b2 Kat. 33			
d1 Kat. 17	? Kat. 12	 Kat. 40			
X. „Medalion”					
a1 Kat. 29	b1 Kat. 24	b2 Kat. 20			
	? Kat. 20	 Kat. 20			
0 5 cm					

12. tábla: Ecsér 7. lelőhely pecsételt motívumkincese (IV–X.). A típusok elnevezésénél a kurzíválás egyezést jelöl az Üllő 5. lelőhely motívumkincsével (SZEKENYI 2013, 7. tábla)

13. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 16; 2.: Kat. 18; 3.: Kat. 21; 4.: Kat. 29; 5.: Kat. 45; 6.: Kat. 49

14. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 5; 2.: Kat. 34; 3.: Kat. 27; 4.: Kat. 13; 5.: Kat. 50; 6.: Kat. 11

15. tábla: Ecsér 7. lelőhely. 1.: Kat. 35; 2.: Kat. 26